

**R.P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Peccatis Et Gratia, Fide, Spe, Et Charitate

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae, 1682

Disputatio I. De Vitio & Peccato ut sic.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82969](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-82969)

est tamen apta ad aliquam notificationem. Sed nomine concupiti non veniet objectum, sed ipse actus concupiscentia. Sub particula autem *ly contraria legem*, significatur quod debeat esse actio libera. Qui admitteret omissionem liberam, cum illa, neque sit dictum, neque factum, neque concupitum, diceret non convenire descriptionem dictam omni peccato; sed non nisi commissionis peccatis.

A L I A definitio est tradita ab eodem Aug. lib. 2. de Consens. Evang. cap. 4. *Peccatum est Legis transgressio*, & lib. de duab. Anim. contra Max. c. II. *Peccatum, inquit, est voluntas retinendi vel consequendi quod iustitia vetat, unde liberum est absinere*. Ubi etiam nomine iustitiae legem intelligit. Hæc etiam definitio non est exacta: supponit enim aliquid controversum: quasi independenter ab omni lege non possit esse peccatum. Deinde non ostendit ultimam rationem peccati, quia querere restat cur trans-

gredi legem est malum. Rursum idem Aug. gust. lib. 1. ad Simplic. q. 2. *Peccatum sic definit, Peccatum est inordinatio, atque perversitas, hoc est, a præstantiore conditore aversio, ad conditam inferiora conversio*, quod iteratè docet Aug. lib. de libero Arbit. c. 16. *Undefacta vulgaris illa definitio peccati, quod sit voluntaria aversio a Creatore, & conversio ad creaturam*. Hæc etiam definitio non satisfacit: quia non convenit omni peccato: Certè enim etiam veniale est suo modo peccatum, & non est aversio à Deo. *Commodius* itaque peccatum secundum ultimam suam moralitatem objectivam definitur per hoc, quod sit dissonantia moralis ad natum intellectualem, quæ definitio, & in materia de Peccantia objecto, & in materia de moralitate objectiva actuum humanorum est defensa. Sed restat discurrere quid sit peccatum secundum formalitatem suam proximam, & immediatam, quod ut fiat. Sit.

DISPUTATIO I.

De Virtu & Peccato ut sic.

DRes Rationes universalissimas peccati concipere possumus. I. Rationem peccati ut sic communem ad peccatum Theologicum & Philosophicum. II. Rationem universalem peccati Theologici. III. Rationem universalem peccati Philosophici, quæ licet amplior sit præ peccato Theologico, priorem tamen locum dabit Theologico, ut potè magis proprio huic loco.

QUÆSTIO I.

Quomodo sit explicandum Peccatum ut sic?

EXPLICAT I. Antonius Perez in suis M. S. cap. I. Quod peccatum actuale sit actus liber malus. Quod de ratione peccati sit libertas, rationem dat, quia actus peccati imputatur peccanti, tanquam actu hic & nunc debentio non peccare, dum suaderet illi ratio recta oppositum, tanquam melius & debitum fieri; non est autem recta ratio quæ dissuaderet id, quod nullo modo vitare possumus: & sic recta ratio, inquit ille, verulæ non suaderet juventutem. Ex quo colligit Aug. lib. de Gratia, & lib. Arbitrarii in nobis liberum arbitrium: quia peccatum nobis dissuaderet & prohibet Scriptura. Quod autem de ratione peccati sit esse actum, sive sit possibilis pura omissione, sive non, inde probat, quia actus defectivus & perfectivus, convenient in genere actus, non quidem propter entitativam unitatem utriusque actus, sed propter unitatem ejusdem subjecti, & principii liberi: hæc enim unitas sufficit, ut possint

confundi in eadem cognitione, & constitutæ genus, non quidem univocum sed analogum. Analogia habitudinis ad unum. Quod autem de ratione peccati sit, ut sit malum, rationem dat, quia nomine mali venit formalitas odio digna, & potens adferre dolorem, jam autem omnem peccatum, est objectum pœnitendi. Hæc explicatio.

NON SATIS FACIT I. In quantum dicit, etiam posito quod possibilis sit pura omissione libera, peccatum ut sic, posse definiri quod sit actus malus. Ratio, quia de quo verificatur negotiatio actus de illo non potest verificari esse actus: esse enim & non esse contradictoria sunt: de omissione autem verificatur negotio actus; hoc enim definitivè est omissione. Concedo quidem actum defectivum, qualis est peccaminatio omissionis, & actum virtutis perfectivum convenire in eodem genere actus. Sed nego quod omissione sit actus defectivus: est enim simpliciter non actus. Quod autem dicitur habere omissionem unitatem subjecti & principii cum actu, id bene concedimus: consequenter dicimus, quod subjectum & principium possit descriptionem communem commissioni & omissioni intrare: Sed nego, quod cum communis non sit utriq; ratio actus, possit nihilominus intrare definitionem communem utriq;. Sic v.g. in definitione tenebrarum & lucis, potest intrare tanquam subjectum aëris; vel tanquam principium, sol; cum ipsis tamen omnibus tenebræ & lux, non possunt convenire in ratione qualitatis, ita & in præsenti commissio & omissione, non convenient in ratione actus.

Quod

Disputatio I.

7

Quod si dicas posse actum latius sumi, ut sit quid conunc etiam non entibus sicut sumitur & ipsum Ens. Contra erit, quia non retinebis jam respondentem, quae recurrit ad unitatem subiecti. Deinde: quia in definitionibus ponendum est genus proximum si fieri possit, & non ita latum.

NON SATISFACIT 2. Quia immerito explicat malum, tanquam per primum concepum, quod sit dignum odio, cum detur prior formalitas, querereque restet, quare hoc sit dignum odio?

NON SATISFACIT 3. Quia potest aliquis actus esse liber & malus, & non esse peccatum conscientiosum, de quo hic, & ita fidicen non astatis chordis si consulto ludat, facit actum malum liberè, non tamen peccat conscientiis.

EXPLICATUR 2. COMMUNITER. Quod victimum morale consistat proximè in hoc, quod sit commissio aut omisio libera creaturæ rationis disconveniens conscientiae rectæ practicæ operanti. Hæc etiam Explicatio.

NON SATISFACIT TUM QUA. Quantum scripoteft conceptus non sunt tradendi per divisionem, & sic male quis definiret animal quod sit, quod est brutum vel homo: quamvis enim in re non reperiatur ratio animalis in aliquo alio præter hominem & brutum; quia tamen hic non queritur de speciebus hujus generis, sed de definitione, non rectè illam tradet dicta numeratio. Tum quia. Aliud est per omnes definire, aliud dividere, quæ duo confundit prædicta explicatio. Nam definitionem ponit per divisionem. Tum quia, si quis agat cum conscientia erronea non deposita, non aget cum conscientia recta & tamen peccabit. Ergo peccare non rectè definitur per agere contra conscientiam rectam. Neque valet, si dicas per accidens id evenire: Nam hoc quidem per accidens evenit, ut conscientia erronea dicitur; non enim ad illam spectat dictare, sed supposito quod dicitur, & non obediatur illi, committetur non per accidens, sed per se, peccatum; ad eum modum quo per accidens est, quod peccatum veniale transeat in mortale: Nihilominus: Si id accidat, non per accidens habetur peccatum mortale; definitioque mortalis etiam ad talia peccata se extendere debet. Ergo & definitio peccati ut sic debet per se extendi etiam ad peccata, quæ sunt ex erronea Conscientia non deposita, cum tamen erronea Conscientia, non sit conscientia recta, & si recurras ad explicandum Ly rectum, jam tuam debebis corrigere definitionem.

EXPLICATUR 3. Quod peccatum ut sic sit. *Defectus ratione dissonantia ad conscientia practicam Dictamen.* Ponitur Ly defectus loco generis: qui tam ad actum Commissionis, quam omissionis puræ peccaminofæ extendi potest. Ponitur portius ly *diffamus*, quam ly, Commissus,

ne omissionis pura si sit possibilis, etiam vi vocis extrudatur à definitione peccati. Debet autem esse defectus contra *Conscientia dictamen*, quia hic querimus de malitia proxima ratione, quæ non habetur aliunde nisi ab oppositione contra Conscientiam. Debet autem hoc dictamen esse *practicum*: Nam licet nomen ipsum Conscientiae propter condistinguit synderesi, practicum quid notet, quia tamen non pauci sentiunt, speculationem & praxim non semper concordare, & aliqua speculativè esse bona, mala practicè; ideo additum est, quod peccatum debeat esse contra Conscientia practicum dictamen, licet sine hoc addito, possit defendi prædicta definitio.

PROBATUR Bonitas Explicationis. Quia convenient omni, soli, & semper, peccato, proceditque per prima in hoc genere. Sed hæc omnia est necesse aliquo discursu illustrare. Quod ut fiat.

PRÆMITTO I. *Inter methodos res explicandi est tradere illorum notitiam per prædictam oppositam declarationem; & ita tenebras per lucem, morbum per sanitatem explicamus.* Cujus etiam Ratio est, quia contrariorum, ut inquit, eadem est ratio. Et quia explicatio non tantum ponit quid sit res, sed & quid non sit, hinc si à contrario incipiat rei explicatio, innotescet jam quid non sit, posteaque procedetur ad id, quod est. Porro oppositum peccato virtus est, quæ ipsa virtus tria habet per S. Thomam hæc qu. 71. art. 1. in Corpore. Primum quod importet dispositionem quandam alicuius convenienter se habentis secundum modum suæ naturæ, & ita equos virtuosos appellamus, quibus nihil deest ut obeant officium suæ naturæ ad usus humanos ordinatum. Econtra vitiosas appellamus arbores, cariosas, non dispositas ad fructum ferendum, vel ferendum convenientem. Hoc verò ipsum quod est convenienter aliquid se habere secundum modum suæ naturæ, dupliciter adhuc accipi potest; vel enim nomine naturæ venit, ipsam illa virtus, quæ etiam habet suam naturam; & secundum hoc depositit conjunctionem prædictorum conformiter ad objecti exigentiam inter se connexorum, & ita si ponatur actus & differentia illius propensio & objectum bonum, erit actus virtuosus: quia convenienter se habens secundum modum naturæ a. moris qui debetur non nisi bono. Rursus nomine naturæ venire potest non ipsam illa virtus, sed subiectum, cuius illa est virtus, & ita fæcunditas in arbore est virtus, quæ convenit naturæ arboris, & ita etiam illa operatio vel habitus, erit virtus, quæ convenit naturæ rationali, ponens in illa dispositionem, per quam convenienter se habeat natura intellectualis secundum modum suæ naturæ.

2. In omni virtute reperitur ratio boni, quæ formalitas posterior est. Nam ex convenient-

(A) 4 tia

110
wski
Act Z.

tia habendi se secundum modum suæ naturæ, resultat formalitas bonitatis, sicut ex ente pululat attributum bonitatis.

3. Formalitas in virtute pro habitu accepta, est, quod sit principium actus ordinati & debiti, qua formaliter posterior adhuc est bonitate, eod quod bonitas videatur esse prædicatum absolutum: ratio principii, relativa; relativa autem posteriora sunt absolutis. Virtus autem pro actu sumpta, non est jam principium actus ordinati, sed ipsum actus ordinatus.

Hæc omnia ad præsens sic applicantur. Primæ formalitati virtutis quæ est habere se convenienter, opponit vitium defectum habendi se convenienter; Unde etiam docet Aug. lib. 3. de Lib. Arbit. c. 14. *Quod perfectioni, inquit, naturæ deesse perspexeris, voca vitium.* Ubi vitium definit per deesse, vel per defectum perfectionis. Secundæ formalitati virtutis hoc est bonitati opponit vitium malitiam. Tertiæ autem opponit quod sit principium actus inordinati, vel quod sit actus inordinatus.

PRÆMITTO 2. *Quid sit vitium habere defectum, seu non esse dispositum, secundum quod convenit naturæ.* Sicut primò essentialis conceptus per nos ut dictum est in I. P. de primò essentiali conceptu Dei non stat in sola differentia completè, ita per omnes Philosophos neque natura rei stat in sola forma, licet forma habeat rationem potissimum. Unde etiam appellatur antonomasticè, quidditas rei: Cujus rationem assignat S. Thom. h. c. 2. in corpore, *quia forma est secundum quam res speciem sortitur: Homo autem [pergit S. Th.] in specie constituitur per animam rationalem, & ideo id quod est contra ordinem rationis propriè, est contra naturam hominis in quantum homo est: Unde virtus humana [concludit idem] qua hominem facit bonum, & opus ipsius bonum reddit, in tantum est secundum naturam hominis, in quantum convenit rationi: Vitium autem in tantum est contra naturam hominis, in quantum est contra ordinem rationis.*

PRÆMITTO 3. *Quis sit iste Ordo rationis?* Ordo rationis duplex cogitari potest. Primus Ordo objectivus & ultimus, stans in consonantia, vel dissonantia ad naturam intellectualem. Alius Ordo est actualis, stans in intimatione consonantia vel dissonantia: & sic omne peccatum est contra ordinationem actualis ipsiusmet rationis, quæ ipsa intimatione est formalissime Conscientia, quam Orig. apud S. Thom. vocat: *Spiritum correctorem Pedagogum animæ sociatum &c.* his præmissis.

FORMATUR jam Discursus, explicando. *Quod scilicet peccatum sit defectus importans dissonantiam ad Conscientie practicum dictamen.* Peccatum seu Vitium pro actu acceptum dicit oppositionem ad virtutem, & quidem ad primam formalitatem illius, quæ est, quod sit dispositio alicujus convenienter se habentis secundum

modum naturæ rationalis, consequenter peccatum, erit contra hunc modum convenienter se habendi naturæ rationalis, ut dictum est præmisso. 1. In hocque stabit illius defectibilis. Porro natura rationalis, stat primo formalitate rationalis, hinc agere contra naturam rationalem, erit deficit ab ordine ejusdem ut dictum est præmisso. 2. Quia verò hic ordo potest esse & objectivus, ultimus, & proximus, qui fit per Conscientiam dictantem, peccatum & vitium utrumque hoc habebit, consequenter erit contra Conscientiam. *Hoc ipsum aliter proponitur.*

Contrariorum eadem est ratio, & quia virtus & vitium contraria sunt, eodem modo se habebunt. Jam autem virtus habet & formalitatem convenienter se habentis secundum modum suæ naturæ, habet formalitatem bonæ, habet formalitatem principi ordinati ad actus bonos. Sic & vitium habebit formalitatem actuum malorum seu inordinatorum, vel formaliter erit actus inordinatus ut dixi præmis. 1. Tunc autem aliquid habet rationem deficientis in ordine convenienter se habendi, quando est contra naturam, quæ est in homine rationalis ut dictum præmis. 2. Quia verò ipse ordo naturæ rationalis sumi potest, & pro ipsa natura, & pro dictamine illius ut dictum præmis. 3. peccatum erit defectus, & contra naturam rationalem, de quo alibi dictum, & contra dictamen illius practicum; de quo hic & nunc agitur.

DICES 1. Non poni in definitione peccati ut sic, quod sit liberum, & tamen requiritur hoc ad peccatum, & quamvis poneretur, non posset salvare, quomodo peccatum originale sit vere peccatum, cum non sit nobis liberum.

RESPONDETUR. Liberum implicite ponit & revocabiliter in prædicta definitione, non enim esset defectus contra dictamen &c. si non esset liber, revocatur ergo libertas ad defectus contra dictamen, sicut risibile revocatur ad rationale. Originale autem est quidem nobis sed non in nobis, sed in capite liberum. De quo alias.

DICES 2. Peccatum omne debet esse malum, quomodo autem est malum, si sint multa quæ voluptatem adferunt, immo peccato potest conjungi infusio gratiæ sanctificantis, ut minister illicitè, validè tamen conferat Sacramentum. Deinde (ut etiam imaginatur Perez) accidere posse videtur, ut sicuti Deus instituit Sacramentum collativum gratiæ, ita institueret collativum unionis hypostaticæ, quo causa plus lucri foret in administratione talis Sacramenti illicita, quam damni in administratione peccaminosa; alioqui merita Christi & dignitas non præponderarent peccato: qui ergo tunc peccatum esset malum.

RESPONDETUR. Nullam voluptatem hic & nunc consonam naturæ intellectuali reperi in actione peccaminosa, quæ sufficienter fundat mali-

R. I.
THE
Zianoi
Tom.
D.

Disputatio I.

9

malitiam peccati. Deinde aliud est querere an exsuppositione peccati, possit procedere bonum superans excessu malitiam peccati praesuppositi, & aliud est querere an peccatum in se sit malum & damnificativum. Prima propositio est vera, posterior autem falsa. Falsum enim est, peccatum in se spectatum non esse damnificativum.

DICES 3. Datur conscientia errans, quae potest ex objecto bonum representare in malum, etsi tunc actio peccaminosa. Ergo peccatum non est malum, nisi ex opinione.

RESP. Veram esse hanc propositionem, peccatum non esse malum, nisi prout representatur sub ratione mali. Ratio, quia cum peccatum sit actus voluntatis, taliter fertur in objectum, qualiter illi representatur. Hinc si representatur bonum ceteroqui sub ratione malum, a deo peccans: immo ex hoc deducitur, quod peccatum sit contra conscientiam, quia trahitur ad rationem mali actus versans circa bonum, si distamen oppositum intimet.

QUÆSTIO II.

De peccato Theologico ut sic.

Definitivè peccatum Theologicum est defectus ratione inconvenientie ad conscientiam practicam dictamen Deum respiciens. Sub hoc titulo de peccato Theologico, maximè attendetur ad speciem ejus principiam, nempe mortale, de quo ipso in praesenti disputabimus, an sit infinitum simpliciter in ratione offendae, prefensque tractatio erit, minor argumenti in materia de Incarnatione tractabilis, nempè hujus: Pro offendâ infinita non potest satisfacere satisfaciens finitus. Et haec major spectat & ad Ethicam, & ad Materiam de Incarnatione. Sed peccatum mortale est infinita offendâ, haec minor spectat ad praesentem annum. Quod etiam nobiscum facit Oviedo tract. 4. de bonitate & malitia actuum contra 4. pun. fateturque Ariaga spectare id ad materiam de peccatis. Vide eundem disput. 3. de Incarnat. in Prologo. fit.

DIFFICULTAS I.

An peccatum Theologicum in ratione offendae sit infinitum simpliciter?

Peccatum in ratione offendae simpliciter infinitum tenent, Hurt. disp. 10. parag. 35. Komin. de Sacramentis disp. 7. num. 21. & disp. 10. dub. 2. Lessius de perfectionibus Divinis lib. 10.

cap. 26. & 27. Rozmer pag. 622. faveant & alii. Esse autem non nisi secundum quid infinitum docet Suarez. Lugo disp. 5. de Incar. Assert. 3. Amicus Tomo 3. disp. 23. sect. 4. Et de Incarn. disp. 5. sec. 1. Aldrete de Incarn. disp. 4. sec. 2. Ovied. cit. Ariaga disp. 3. de Incarn. Martinus Perez de Incarnatione disp. 5. sec. 3.

DICENDUM est 1. Si nomine infiniti simpliciter accipias id, quod quoad omnia que in suo conceptu includit est infinitum, in isto sensu peccatum mortale in ratione offendae non est infinitum simpliciter.

PROBATUR 1. Quia peccatum importat etiam entitatem actus saltem in Commissionis peccato, haec ipsa entitas non est infinita simpliciter. Ergo peccatum non secundum omnia quae dicit in suo conceptu est infinitum simpliciter. Minor probatur. A potentia finita non potest produci effectus, in entitate infinitus, & si entitas actus boni est finita, non appetet quomodo entitas actus mali debeat infinitari.

PROBATUR 2. Quia peccatum secundum omnia que dicit, importat etiam advertentiam & voluntatium, sed haec omnia sunt finita; quod probatur, quia experimur excellentia Divinæ nos habere valde limitatam cognitionem: tandem excellentiam magis apprehendunt docti quam rudes, & inter doctos unus magis præalio. Deinde illa advertentia, & effectus infinita, ut supponitur, & non esset, quia posset in illa magis, & magis procedi. Quod ipsum probatur, quotiescumque intelligibilitas objecti superat intelligentiam potentia cuiuslibet creatæ, toties in intelligibilitate illius objecti, potest magis & magis procedi à potentia creata, nondum enim terminos intelligibilitatis attingit: sed intelligibilitas excellentia Divina superat intelligentiam potentia creata, esse enim intelligibile, sequitur ipsum modum essendi, sicut & verum objectivum. Cum ergo modus Divinus essendi superet modum essendi creatum, etiam intelligibilitas Divina superabit modum intelligentias creatæ, adeoque nunquam intelligentia creata ponet actum infinitum, seu aequalem intelligibilitati Divinæ, nisi forte sit vel comprehensiva, quæ creaturæ implicat, vel aequalis illi quam haberet creatura, si omnia possibilia Divinitus attingeret, sed cum tali notitia non posset peccare, sicut nec cum notitia, quæ est Visio Beata, non enim minus perfectum, & amabilem præsentat Visio Deum, quam præsentaret infinita illius notitia. Si ergo Visio non potest esse antecedens peccatum, nec cum illa peccari potest, nec etiam peccari posset cum advertentia infinita.

PROBATUR 3. Auctoritate S. Thomæ, qui 3. Parte Q. 1. a. 2. ad 2. dicit: *Peccatum contra Deum commissum quandam infinitatem habere, ex infinitate Divine Majestatis.* Ubi ly quandam explicari non potest, nisi dicatur non secundum

ILLO
WSKI
Act. 2.

Tractatus I.

cundum omnia, quæ dicit peccatum, esse illud infinitum.

DICENDUM 2. *Sip̄ infinitum simpliciter, intelligatur infinitum secundum rationem suam primariam formalem & distinctivam sūi, in isto sensu peccatum mortale in ratione offens̄a esse infinitum simpliciter.*

PROBATUR 1. Offensa crescit secundum dignitatem personæ. Sed non crescit secundum proportionem geometricam: Ergo secundum proportionem arithmeticam: Ergo si offens̄a sit infinitus simpliciter, etiam offens̄a erit infinita simpliciter: hoc ipso enim non esset offens̄a crescens arithmeticè, nec secundum proportionem unius ad unum, necesset secundum aequalitatem, omnem inæqualitatem excludentem.

MAJOR prob. Tum quia. Est principium in moralibus, adeoque moraliter per se notum; hinc non indiget nisi sola apprehensione terminorum, & inductione, quæ stat pro Majori: gravior enim est offens̄a impingere colaphum Regi, quam plebejo. Tum quia. Quod semel est fundativum majoritatis offens̄æ, semper illum fundat: quia necessaria causa alicujus effetus semper illum causat, & forma semper, est forma formati. Sed excellentia aliquando fundat majoritatem offens̄æ, ut vulgo scitur: Ergo fundabit semper. Et sicut causa hac formalis, quæ est albedo semper causat album; ita & excellentia semper suo modo causabit, hoc est attollet gravitatem offens̄æ. Tum quia. Ea quæ habent incrementum debent incrementi sui habere causam & medium: sed offens̄a habent incrementum; cuius incrementum non potest ostendit alia legitima radix nisi persona offens̄a. Tum quia, omnis defectus mensuratur per excessum: non enim per defectum: defectus enim ostendit excessum: non etiam defectus mensuratur per aequalitatem: aequaliter enim non ostendit defectum, sed aequalitatem. Ergo defectum solus excessus mensuratur. Et cum omnis offens̄a sit defectus contra excellentiam personæ, hunc certè defectum debet mensurare excellentia personæ. Tum quia, Formalia S. Th. sunt loco citato. Tanto, inquit enim, offens̄a est gravior, quanto major est ille in quem delinquitur, & Arist. s. Eth. c. 5. docet, medium justitiae non esse semper reparationem: *Nam si, inquit, qui Magistratum gerit alium percudit, non est repercutiendus; At si quis Magistratum percussit, non solum reperciendus est, verum etiam supplicio afficiendus.*

Minor principalis Argumenti probatur. Nempe quod offens̄a non crescat secundum proportionem geometricam. Tum quia, non est ratio cur non magis & magis crescat offens̄a. Ita ut tantitas gravitatis commensuretur tantitati personæ: Si enim non habet sui determinativum, & procedet ulterius & non procedet, non procedet ut supponitur: procedet autem; quia non habet unde determinetur: hinc & est

infinitus Deus in sua perfectione; quia non habet determinativum sui in perfectione. Tum quia, si esset aliquod determinativum, ne excrescat Arithmeticè offens̄a esset advertentia, & voluntarium finitum. Sed hoc non est determinativum. Quod ipsum probatur. Positā in Humanitate Christi advertentia, & voluntario finito, non determinatur per hoc actio Christi ne excrescat ad infinitum simpliciter in ratione dignæ, adeoque ne excrescat arithmeticè in dignitate ad dignitatem suppositi operantis. Ergo neque finita advertentia & voluntarium determinabit offens̄am ne excrescat arithmeticè ad dignitatem personæ offens̄æ. Concedo personam significare intrinsecè actiones, cūm offens̄a, non nisi extrinsecè aggraventur: sed quære re restat cur ut habeatur intrinseca dignitas in actionibus Christi Theandriticis desumaturque ab infinita dignitate Personæ operantis, cur inquam non officiat advertentia & voluntarium finitum, officiat autem quoniam in peccatum derivetur gravitas extrinsecè infinitas offens̄am. Præcipuè cūm plura deberent requiri ad infinitatem intrinsecam, quam extrinsecam. Tum quia, quæcunque ratio ostendi potest quod se aliquid habeat, non nisi per modum applicantis, & prærequisiti, idem probabit etiam cognitionem in præsentib⁹ habere se non nisi per modum prærequisiti, adeoque non formant tantitatem offens̄æ. Tum quia, Si cognition habet se per modum formantis offens̄am, ubique que esset aequalis advertentia, esset aequalis offens̄a quod falsam est? Quod si dicas, & ex cognitione & ex persona coalescere dictam mensuram, restat explicandum cur in illo coalito non sufficiat advertentiam habere se per modum conditionis. Tum quia. Nunquam pro taxa tantitatis offens̄æ datur cognition. Tum quia. Visio ipsa Beata non est beatitudo nostra objectiva, sed summum bonum, Visio se habet non nisi per modum applicantis bonum in creatum, quod solum beat: Ergo & in præfend cognitionio habebit se non nisi per modum applicantis; taxa autem gravitatis erit ipsius etiam offens̄us infinitè dignus. Et certè crescere majoritatem offens̄æ secundum excellentiam offens̄i nihil aliud est quam ponit offens̄am & simul efficit personam, sic vel ita excellentem. Cum ergo hic ponatur persona infinitè excellens, & ipsa offens̄a erit infinita simpliciter.

PROBATUR 2. Peccatum per Oppositos est infinitum secundum quid: Ergo etiam est infinitum simpliciter. Tum quia. Infinitas secundum quid conveniens peccatum, est talis, qualis non competit visioni videnti. Detum infinitum, amori amanti Deum infinitum neque enim haec dicuntur infinita secundum quid infinitum, sed non nisi objectum quod attingunt infinitum: jam autem quæcunque peccato speciem infinitatem assignaveris, hoc ipso erit infi-

nita simpliciter; & si illam non assignaveris non erit infinitum secundum quid, quod est contra tua principia. Tum quia ad hoc ut dicatur aliquid infinitum, etiam secundum quid, non sufficit superare infinita inferiora, sed simul imperare prædicatum, quod quæ tale ratione imperfectionis vel perfectionis dicat infinitatem; adeo ut si per impossibile non essent inferiora, quæ superare deberent, adhuc esset infinitum. Ecce esset Deus infinitus simpliciter, quantumvis non essent creaturæ quæ superari deberent. Homo vero non est infinitus in essentia secundum quid, licet infinitas imperfectiores species superet. E. etiam ad hoc ut dicatur mortale esse infinitum secundum quid, non sufficit ut supereret quæcunq; infinitas creaturarū offendas; sed debet habere aliquid in sua entitate, quod fundet istam infinitatem; hoc ipsum autem arguet infinitam simpliciter. Tum quia. Veniale superat infinitas offendas creaturarum, actus supernaturalis omnes naturales, homo infinitas creaturas se viliores, & tamen ista ex eo præcisè non dicuntur infinita secundum quid. Ergo nec mortale ex eo erit infinitum secundum quid: quia superat omnes veniales offendas. Quodcumque autem dederis aliud fundamentum infinitatis secundum quid illud adstruet infinitam simpliciter.

Neque ex eo arguetur infinitudo secundum quid in mortali, quia superat non solum offendas creaturarum, sed etiam offendas veniales omnes. Tum quia. Cur in genere venialis non fundatur infinitudo secundum quid quamvis superet creaturarum offendas, fundabitur autem infinitudo secundum quid in mortali, quia superat venialia. Et sicut veniale ex eo non potest dici infinitum secundum quid, quia superat omnes offendas creaturarum, ita neq; potest dici mortale secundum quid infinitum, quia superat omnes offendas veniales: Ergo aliud infinitatis secundum quid, debes assignare fundamentum: hoc autem adstruet infinitatem simpliciter.

Neque ex eo salvabitur in mortali infinitudo secundum quid, quia entitate finita continet gravitatem aliarum offendarum. Ratio, quia neque homo dicitur infinitus secundum quid, quamvis finita entitate æqualeat infinitis substantiis imperfectioribus. Neque ex eo potest dici peccatum secundum quid infinitum: quia non continet unum gravitatem offendarum aliarum: Si enim per impossibile daretur linea infinita, non obesset ejus infinitudini præcisè, quod non contineret infinitam dimensionem in latum, nec infinito hominum tricubitalium officaret carentia hominum decemcubitalium: Ergo nec ex eo dicetur præcisè peccatum esse infinitum secundum quid, quia non continet in se reliquias offendas. An autem mortale unum ex eo, non debeat dici continere gravitatem offendarum aliarum divinarum, quia unum in ra-

tione offendæ est æquali pluribus, de hoc infra.

PROBATOR 3. Per principia negativa. Quia si nihil obest dicta PP. ut sonant accipi debent, sèpè autem PP. appellant peccatum infinitum sine addito. Ut Anselm. L. 4. Cur Deus homo, cap. 21. Bonav. in 3. dist. 20. q. 3. in 2. ratione. Richar. de S. Viæt. L. de Incarn. Verbi cap. 8. & S. Th. quiclibet in sensu primæ conclusionis tribuat peccato non nisi infinitatem secundum quid, tamen hic 1. 2. q. 87. ar. 4. in corpore sine diminuente particula sic habet. *Peccatum in quantum est aversio ab incommutabili bono infinito, est infinitum.* Similia habet in 4. d. 15. q. 1. art. c. 2. Immeritoque S. Th. requisitus est satisfacientem infinitum simpliciter, si ipsum peccatum non esset infinitum simpliciter. Rursus si ponatur peccatum infinitum simpliciter in ratione offendæ attolletur dignitas Dei; quia attollet ius ad non offendì, quod est bonum & perfectione naturæ rationalis; adeoq; tribuendum Deo si aperte non implicet.

Quod autem ad denominationem infiniti simpliciter sufficiat habere infinitudinem in ratione formalis primaria. Ratio est: quia à principaliori fit denominatio, & opera Christi dicuntur esse simpliciter infinita: quia in ratione sua principali & specificativa sunt infinita; homoque dicitur rationalis, quamvis corpus ejus non sit rationale.

DIFFICULTAS II.

Solutio Objectionum.

PLures reperiuntur Objectiones, revocabimus eas, quæ difficiliores sunt ad certas classes.

Punctum Difficultatis I.

Argumentum petitum ex satisfactione Christi.

OBJICIT 1. Lugo. Peccata non solum sunt inæqualia in malitia morali, sed etiam in ratione offendæ. Quod sint inæqualia in ratione demeriti, & offendæ probat: quia si haberent peccata vim demerendi simpliciter infinitam, non esse vis major in operibus Christi ad merendum, quam in peccatis ad demerendum. Non etiam habent æqualitatem in ratione offendæ: quia plus Deus offendit odio sui, quam furto: & in morali æstimatione, plus æstimatur una offensa præ alia. Hic idem medius terminus sic aliter proponitur. Si peccatum mortale in ratione offendæ esset infinitum simpliciter, tunc peccatum esset æquale meritis & satisfactioni Christi, quod esset contra PP. & Scripturam quæ appellat redemtionem nostram copiosam. Sequela probatur. Unum infinitum non est majus altero, sed peccatum est infinitum

sim-

LO
WSKI
et Z:
VI

Tractatus I.

12

simpliciter, & satisfactio est etiam infinita simpliciter. Ergo utrumque erit æquale.

RESPONDETUR. Merè ad medium terminum de satisfactione Christi. Nam de non inclusione in uno mortali aliarum offendarum infra agetur. Rectorquetur itaque in primis Argumentum, quod multum probat, quia probat actiones Christi non esse infinitas simpliciter, quia non sunt æquales actionibus immanentibus Divinis. Et certè infinitis simpliciter actionibus non potest dari majus: de fide autem est actiones Theandricæ Christi non esse Deum, & de fide est actiones immanentibus Dei esse Deum; & tamen id quod non est Deus, & id quod est Deus, non potest esse æquale. Deinde rectorquetur Argumentum quod probat contra principia arguentis, peccatum non esse infinitum etiam secundum quid: quia infinitum simpliciter infinito secundum quid non est majus in ratione infiniti, sed tota differentia est in ratione actualis vel non actualis. Directè autem ad Argumentum dici potest esse peccatum æquale meritis Christi, hoc sensu quod non major sit dignitas in persona terminante, quam in persona aggravante peccatum; sed non esse æquale quoad modum participandi infinitatem. Unde unum infinitum erit majus altero, non in forma infinitante, nec in ratione infiniti, sed in modo participandi eam infinitatem.

EXPLICATUR. DISTINCTIO. Una eademque infinitudo si utrobique reperiatur non potest reddere magis unum infinitum, & aliud minus infinitum secundum formam infinitandi: & esset enim eadem forma infinitandi, ut supponitur & non esset, quia non æqualem infinitudinem adferret. Cæterum in modo participandi eandem infinitudinem potest esse diversitas. Et ita quia actiones Divinæ immanentes participant infinitudinem per identitatem, qui perfectior modus est: cum tamen actiones Theandricæ participent infinitudinem, non nisi per unionem intrinsecam, principii significativi cum principio elicitive sit ut ratione modi possit esse diversitas. Porro peccatum & satisfactio Christi, cum ab eodem principio dignitate nempe Divina infinitentur, in ratione principii illius æqualem habent, sed quia satisfactio Christi participat infinitatem perfectiori modo, nempe per unionem intrinsecam substantialiter, annetentem substantialiter ipsummet Deum usque ad communicationem idiomatum. Jam autem persona infinita nec itur cum peccato mortali non nisi per modum extrinseci, & per modum mensuræ ad mensurabile, qui modus imperfectior est: sit, ut quamvis satisfactio Christi & peccatum dicant æqualem in ratione principii infinitantis, dicant nihilominus in æqualem ratione modi participandi infinitudinem.

Sed quid afferit diversitas illa modi partici-

pandi eandem infinitatem? Adfert ex dictis in commensurabilitate unde etiam actiones Christi Theandricæ, non commensurantur actionibus quæ Deus sunt immanentibus, idque ob diversitatem modi participandi eandem infinitatem. Albedo item comparata ad paritem v.g. album, quia alio modo participat disgregativum visus nempe per identitatem, cum paries illud participet non nisi per inhaerentiam, ideo sunt incommensurabilia. Quorum omnium ulterior ratio est, quia cum omnia ista desumantur per ordinem ad formam, & unionem ad illam. Si modi ipsi participandi formam incommensurabiles sunt, adferent etiam incommensurabilitatem illis, quorum modi sunt. Cum ergo diverso modo participet Verbum eandem infinitudinem, & diverso modo peccatum, adhuc incommensurabilitatem habebunt, eod quod incommensurabilis sit modus participandi per unionem substantialiæ à modo participandi non nisi per extrinsecum.

Quod si quæras quare unum infinitum non possit esse majus altero infinito, possit tamè esse inæqualitas in modo participandi eandem infinitudinem. Ad id recurri poterit. In primis quia axioma nihil dicit de æqualitate in modo participandi infinitudinem, quod non possit esse major. Rursus quia hoc ipso ut dictum supra, non esset eadem infinitudo, si hoc quidè faceret majus quantum de se infinitum, & illud facere, quantum de se, minus: quod absurdum non sequitur, si sit alietas orta ex alio & alio modo participandi eandem infinitatem. Denique cum modus participandi non sit unus, idque ejusdem infinitatis, cumque modus participandi hic possit esse finitus, poterit admittere majus & minus, secus infinitum.

INSTANT. Lugo. Ex hoc ipso inferri peccatum non habere infinitatem, alioqui sicut opera Christi, quia habent infinitum valorem possunt condigne mereri quodlibet præmium ex cogitabile, adeoque etiam remissionem offenditæ infinitæ. Ita & peccatum deberet mereri quamlibet pœnam etiam infinitam, adeoque & hanc, ut nulla pro illa satisfactio acceptetur ne quidem ipsis Christi.

RESPONDETUR. An peccatum sit infinitum in ratione demeriti pœnæ, de hoc aliâs: Offensa enim per se non tam pœnam, quam compensabilitatem vel incompensabilitatem trahit: pœna autem malitia debetur. Ut autem non excludatur satisfactio Christi, sufficit dicere quod infinitudo peccati, excludat quamcumque satisfactiō, quam possibile est ut excludat; quæ scilicet sit inferior: non potest tamen excludere satisfactiō, quam impossibile est ut excludat, nempe altiorē, qualis est satisfactio Christi, quia hoc ipso ponderosior est culpa ipsa; si quidem infinitudo culpe præpondera-

R. I.
THE
Zia nou
TOM
I.

Disputatio I.

13

ret infinitati satisfactionis; & tamen utriusque eadem infinitudo. quia autem impossibile est, ut ipsa culpa sit ponderosior se ipsa, ita impossibile erit ut excludat satisfactionem Christi.

INSTANT 2. Idem. Offensa infinita in ratione offendit, debet habere vim conservandi indignationem, posita qualibet satisfactione, quod non habet mortale, non enim potest conservari indignatio Dei positam satisfactione Christi.

RESPONDETUR. Offensam infinitam habet vim conservandi indignationem quacunque satisfactione inaequali positam. Secus si ponatur satisfactione altioris ordinis. sic v.g. Si aliquis debeat alicui infinitum imperialium, posito infinito assilium, non satisfacit; secus posito infinito ungaricorum, quod altioris infinitudinis est in estimatione morali. Sic quamvis infinitudo peccati subnervet infinitudinem satisfactionum ponendarum, e.g. à creatura finita, excedetur nihilominus à satisfactione altiori, quae est ipsius Dei.

INSTANT 3. P. Albertus Leronski, vir acris & acutus genii. Hæc responsio supponit falsum. Offensa siquidem & infinitudo ejus, non tam delimitur ab ipso Deo offendito, quam à persona offendente infinitè vilis, comparata cum ipso Deo offendito. Quod ipsum probatur. Si per impossibile esset alter Deus, & offenderet sibi similem & æqualem Deum, illa offensa in ratione offendit non esset infinita. Ulteriusque urget. Non magis intrinsecè persona infinitè vilis concurrit ad infinitandam Dei infinitè digni offendit, quam persona infinitè digna in Christo ad infinitandam satisfactionem. Ergo non magis est offensa in ratione offendit infinita; quam satisfactione Christi pro offensa.

RESPONDETUR. Pluribus viis. Si quis vell docere ut docet arguens, quod persona humana comparata ad Deum non sit infinitè vilis, dicit peccatum non esse æquè adhuc infinitum ac actiones Christi; quia non proficiscitur à persona infinitè vilis, cum actiones Christi proficiantur à persona infinitè digna: cum hoc tamen stat, quod sit peccatum infinitum simpliciter in ratione offendit, quia sicut non officit actionibus Theandricis Christi, quod proficiantur à natura humana Christi finita, eò quod ratio principalis significativa, quæ est persona verbi sit infinita: ita quamvis offensa non proficiscatur à persona infinitè vilis, sufficit quod in ratione principali offenda, quæ delimitur ab offendo infinito, dicat infinitudinem. Deinde

etiam posito, quod persona sit infinitè vilis, nequid sequitur excludendam satisfactionem Christi: quia infinita illa vilitas erit adhuc inferioris ordinis pte infinitate divina: sicut infinitudo gratiae si daretur, quia est infinitudo creata, non est infinitudo æquanda infinitudini satisfactionis Christi. Denique, nego offensam potius delimi, idque ut suppono, ultimatè à per-

sona vili, sed delimitur ultimatè à persona offendit.

RATIO. Quod est mensura in aliquo genere, id non debet mensurari in eodem genere, & sic ulna objectiva non mensuratur ulna. Hinc si persona vilis in genere offendit est mensura offendit, non deberet in hoc genere mensurari, defacto autem mensuratur: quia sumitur non aliter nisi per comparationem ad personam respectu cuius est vilis. Et certè ratio vilis est ratio respectiva, nemo enim respectu sui, vilis est, sicut & nemo sui pater, in rationibus autem respectivis formalitas & principale penes terminum spectantur. Deniq; ad id præcipue attendit in offenda, quod est ultimum resolutorum taxandi offendit; hoc autem est persona offendit. si autem quæram, quanta est hæc offendit. Respondebis pro hac parte, quām vilis persona offendens: restat quærere, quām vilis persona offendens? & hic respondere debebis, per dignitatem offendit. Certè enim nemo vilitate offendit mensurat dignitatem offendit, quasi à priori. Deinde signum est aliquid habere rationem prioris, si se habeat per modum cause, ut inducō ostendit: vilitas autem non potest causare dignitatem, sed potius dignitas vilitatem, vel ex illo principio, quia causa si non sit nobilior, saltem debet, esse æqualis cum effectu.

Quod adfertur de altero Deo, vel Rege, alterum Deum, vel Regem offendente, non convincit. Quia cum unus Deus respectu alius Dei, non se habeat ut Deus, neq; Dei datur Deus, & cum nomine Dei veniat Ens' absolutum non subiectum, subiecti sibi reliqua; cum sibi non subiectiat illum alterum Deum, nec respectu illius erit Deus; consequenter non aggravabit illam offendit persona Deitatis, aggravatura cæteroqui, si comparatione ad illum Deum est illi Deus: hinc respectu illius non habet rationem excellentioris: jam autem taxa tunc ponitur in persona, quando respectu illius habet se per modum excellentioris.

Unde in peccato distinguenda est formalitas actionis, & hæc delimitur à supposito: Actiones enim sunt suppositorum, hinc concedi potest peccatum illud in ratione actionis non esse infinitum simpliciter. Et alia est formalitas offendit; quæ crescit ex excellentia offendit. Concedo quidem etiam à persona offendente delimitam magnitudinem, sed non ultimè, resolutibiliterq; in dignitatem offendit.

Sed eodem modo etiam persona creata semper aggravat suas offendit. Posset aliquis dicere, Eodem modo, mutatione positam non nisi in ipsa malitia. Posset nihilominus dici, non eodem modo aggravari: Nam ex una parte, cum persona creata sit finita, potest admirere majus & minus. Ex altera parte, cum dignitas illa sit moralis stans in ipsa imputatione humana, por-

(B) na, por-

LO
WSKI
Act Z:
VII

Tractatus I.

14

na, potest eadem imputatio partiri gradus ag-
gravationis.

RESTAT ULTIMÒ QUÆRERE. An persona sit in-
finitæ simpliciter vilitatis? Ratio dubitandi. Il-
lud dicitur simpliciter tale, quod sine addito
absolutè est tale, & non per respectum ad aliud;
& ita Deus est infinitæ simpliciter dignitatis,
etiam si nulla creatura esset possibilis finita
dignitatis, cum qua Deus compararetur. E con-
trà. Illud non est absolutè & simpliciter tale,
quod tantum per comparationem ad aliud, est
tale. Adde, negationes perfectionis, dignita-
tis, intensionis infinitæ &c. non dominant in
eo genere subjectum infinitum absolutè & sim-
pliciter, sed secundum quid, ut Petrus infinità
carens gratiâ non debet dici infinitè non gratus,
& linea carens longitudine infinità, non dicitur
infinitæ brevitatis absolutè & simpliciter; alias
non posset dari illâ brevior. Sic & homo non
est absolutè & simpliciter infinitæ imperfec-
tionis: quia alias nulla creatura posset esse homi-
ne imperfectior. Hinc non erit persona pecca-
toris nisi infinità secundum quid vilitatis, hoc
est, quod dignitas peccatoris infinites super-
eretur à dignitate Dei. Ceterum perfectio infinita
facit absolutè & simpliciter infinitum, perfec-
tum; sicut longitudine infinita positiva, facheret
infinitum longum.

CIRCA HANC QUÆSTIONEM POTES T ESS E QUÆSTIO
DE RE, & QUÆSTIO DE VOCE. ATTENDENDO AD QUÆ-
STIONEM DE RE. DICI POTES T. QUOD CREATURA SIT
INFINITÈ VILIS SIMPLICITER.

RATIO. Tum quia. Quid est vilitas infinita? Est id, quod exceditur infinites ab aliquo
digno, neque enim respectiva illius vilitas aliter
sub imaginationem cadere potest. Indubie au-
tem infinites à Deo exceditur creatura. Tum
quia. Vel excedit magis Deum hominem, quam
muscam, vel non excedit magis? Si non ex-
cedit magis. Ergo musca & homo à quantur in
perfectio utriusque: si autem magis excedit,
quero, an utrumq; Deus excedat infinites sim-
pliciter, vel non? Sinon excedit utrumq; infi-
nitè simpliciter. Ergo comparativè ad aliquid
creaturn non est Deus infinitè dignus simpliciter:
si autem utrumq; excedit infinitè simpliciter:
Ergo & unaquæq; creatura poterit esse
infinitè vili, quamvis una sit vili, altera, si in-
ter se comparentur. Tum quia. esse infinitum
in perfectio est carere terminis perfectionis.
Ergo infinitè esse vili, est non dicere illam ca-
rentiam terminorum perfectionis: Contrario-
rum enim est eadem ratio: indubie autem crea-
tura non dicitarentiam terminorum per-
fectionis. Addo, si ex consensu arguentis, crea-
tura est infinitè vili Deo: Ergo etiam bene
dici potest, quod sit infinitè vili respectu Dei:
Nam omne comparativum præsupponit positi-

vum, nec potest dici calidior fornax, quam ma-
nus, si non est calida, praæ manu.

Rationes in oppositum non convincunt.
Nam in primis. Nego quod absolutè & sine ad-
dito non possit dici tale, quod non nisi per respe-
ctum est tale. Nam semiulna est sine addito, &
absolutè, hoc est sine diminuente termino se-
miulna, quamvis non nisi comparativè ad ul-
nam, sit semiulna: absolutè aliquis dicitur fi-
lius, licet sit filius non nisi respectivè ad Patrem.
Nego etiam quod non posuit dari infinitudo re-
spectiva. Quod attinet ad illud, Deum nempe
fore infinitè dignum, quamvis nulla fore crea-
tura, id verum est; quia ly dignum non est ita
prædicatum respectivum, sed non fore infinitè
excedens, quia non haberet quid excederet:
ly autem excedens est prædicatum sicut & ly
vile, respectivum. Deinde sine ulla etiam com-
paratione esset creatura infinitè vili negativè.
Denique quia non ideo aliquid est excellens,
quia illud est vili; sed ideo est aliquid vili, quia
illud excellens, sit, ut possit adhuc tota dignitas
salvari sine respectu ad creaturas; cum tamen
vilitas non nisi per comparationem habeatur.
Quod attinet ad illam propositionem de homi-
ne carente infinità gratia; an debet dici infi-
nitè non gratus? dico illam dupliciter formari
posse. In primis in sensu positivo, & sic falsa est,
quia deberet homo continere omnes gradus in-
grati: si enim vel uno careret, non posset de illo
positivè affirmari: Nam affirmatio est bo-
num quoddam, quod debet esse ex integrâ cau-
sa: si autem sumatur negativè, vera est propo-
sitio; quia importat negationem infinitudinis
gratia, quæ negatio verificatur, etiam si al-
quem gradum gratia habeat. Unde & linea cu-
bitalis non est infinitè brevis positivè, sed infinitè
brevis negativè, hoc est dicens negationem
infinitudinis linea. Et cum ista infinitudo sit
negativa, non debet esse per continentiam ali-
cujus, sed non nisi per negationem alicujus. Re-
flectendoque ad materiam de Connotatis, non
est infinitè vili creatura secundum id, quod dicit
in recto, vilius enim est musca; sed est infinitè
vili, secundum id, quod dicit pro formalis, &
in obliquo; quia dicit carentia terminorum in-
finitudinis, negationem, vel breviter, negatio-
nem infinitudinis. Deinde cum in ratione gra-
tia, vel linea possit dari adhuc minoritas major,
non debet dici linea infinitè brevis, vel homo
infinitè non gratus: Jam autem in ratione ca-
rentia infinitudinis divinæ non potest ulterius
procedi; ideo poterit adhuc dici creatura in-
finitè vili. Addo ly creatura infinitè vili dictum
de homine, vel potest comparari ad Deum, vel
potest comparari ad muscam? Si comparetur
ad Deum, est infinitè vili; si comparetur ad
muscam, non est infinitè vili. Quod ipsum in
hoc fundatur; quia esse vilem est prædicatum
respectivum, & ad aliud, & ratione ad aliud
defu-

R. I.
THE
zia no
T. B.
I. D.

Disputatio I.

I^o

desumibile; & sicut linea excessiva est prædicatum ad aliud, potestque respectu unius esse excessiva non respectu aliis; ita idem dicendum de infinite vilitatis.

Quod attinet ad vocem. Uſus obtinuit dicere, hominem esse infinitæ vilitatis: licet ratio pro dubitatione adlata, deposita, orta nonnisi hac questione, hic & nunc explicationem vocis.

Punctum Difficultatis 2.

Proponuntur alia fundamenta Oppoſitorum.

Objicit 2. de Lugo. Malum simpliciter infinitum in ratione mali est istud, quo non potest excogitari aliud majus malum: continet enim in se omnem malitiam excogitabilem. Sicut bonum simpliciter infinitum in ratione boni, est, quod continet in se omnem perfectionem excogitabilem. Quod multis illustrata. Sed peccatum non est tale malum: nullum enim est peccatum, quod in se contineat malitiam, & gravitatem omnium peccatorum, & quo non possit aliud majus malum & gravius excogitari. Ergo nullum, habet malitiam simpliciter infinitam.

RESPONDETUR. Nullum esse peccatum quo in ratione malitiae, quia malitia est, non possit dari aliud majus & gravius; nullum tamen potest dari majus, in ratione offendæ: quasi scilicet infinita dignitas magis aggravet unum peccatum, quam aliud, vel plura. Et sicut plura merita Christi sunt non nisi extensivæ majora præ uno: ita idem in præfenti dicendum.

EXPLICATUR. Fieri potest, ut aliqua in una formalitate sint æqualia: in alia formalitate simpliciter inæqualia. Illustratur hoc Instanti ex prima Parte: quia creatio misericordia & creatio Angeli, si spectentur in omnipotencia, & equalitatem habent, si spectentur in terminis, dicunt eorum inæqualitatem. Ex Prima Secundæ. Si quis dederit ex intensione charitatis ut 7. scyphum aquæ, alias vitam, in ratione meriti & digni, quoad libertatem primitivam, & equalitatem habebunt; & tamen objecta illorum actuum erunt inæqualia. Ex Tertia parte. Actiones Christi in ratione dignificatrum à persona Verbi æqualitatem habent, & tamen in rationibus materialibus summa inæqualitatem. Hinc etiam actiones naturales Christi æqualem habent dignitatem cum supernaturalibus; & tamen habent inæqualitatem ratione Ordinis. Quod si possunt esse aliqua inæqualia in una formalitate, & qualia in alia, poterit etiam mortale unum esse æquale alteri in ratione offendæ, & non in ratione malitiae. Porro nomine malitiae venit oppositio ad bonum, quod est gratia, major dissimilitudine ad naturam intellectualem, & legem gravior rem peccatum interminantem: in quibus formalibus, quia peccatum finitum est, potest esse

unum majus altero, quia verò in ratione offendæ infinitum est, ut supra probatum, fit ut cum unum infinitum non possit esse majus altero in ratione infiniti, ut etiam illæ offendæ in ratione offendæ sint æquæ infinitæ.

INSTABIS. Hanc sententiam esse Stoicorum, qui omnia peccata dicebant esse æqualia.

RESPONDETUR. Stoicos nunquam curasse formalitatem offendæ divinæ. Unde nec de illa discurrebant, sed solum attendebant ad malitiam peccati, & ad dissimilitudinem ad naturam intellectualem, & in hoc ponebant æqualitatem. Patetq; ex argumento quo id probabant. Quia dicebant, Omnes actus æque sunt veri, & omnes actus æque sunt falsi, cum veritas sit attingentia objecti, & falsitas non attingentia; in utroque autem non datur minus & majus, sic inquietabat vitium non admittit majus & minus, quia consistit in non attingentia objecti secundum rationem.

ADDO. Siper oppositos æque unum peccatum atq; plura collit gratiam, cur non offendæ in ratione offendæ æque se habebit una ac plures? Constat enim mensura offendæ est, eadem dignitas divina. Attendingendo ad has duas formalitates in peccato malitiae & offendæ, dico. Si per impossibile Deus offenderet creaturam peccato mortali, peccatum illius in ratione malitiae esset majus, magis enim dissimilat deficere naturam divinam quam creatam; esset tamen minus in ratione offendæ: quia personam minus dignam offenderet. quia autem eadem Persona divina singula peccata in ratione offendæ aggrava, hinc singula in ratione offendæ sunt æqualia.

OBJICITUR 3. Actus amoris terminatus ad objectum infinitum quod est Deus, non est infinitus simpliciter: ergo neq; offendæ terminata ad personam infinitam, erit infinita.

RESPONDETUR. Imprimis retorquendo argumentum; cur per oppositos non crescat ille amor ad aliquam infinitudinem, cum tamen crescat offendæ, saltē ad infinitudinem secundum quid: & quam illi rationem pro se attulerint eandem nos dabimus. Rursum nullum est Axioma quod dicat secundum dignitatem objecti esse dignitatem actus: est autem Axioma, quod secundum dignitatem personæ crescat gravitas offendæ. Disparitatem ergo facit Axioma pro consequenti serviens. Deniq; quia est manifestum absurdum, si ex dignitate objecti taxetur dignitas actus: quia alias error de Deo vel opinio, quam haberet Angelus esset dignior, præ demonstratione, quam haberet homo de quadratura circuli: hoc tamen constat, quod quod objectum est dignius, eò etiam potentia versans per actum circa objectum debeat esse perfectior; actus autem ipse insuper perfectio nem ex modo versandi habet.

INSTABIS. Si peccatum esset infinitum in ratione offendæ, sequeretur non posse esse perfec-

(B) etiam

LOD
VS. KI
A. et Z.

Etiam contritionem ex motivo charitatis, quia si fiat detestatio peccati ex alio motivo, ut quia peccatum est offensa Dei infinitè digni, hæc detestatio esset major, quia detestari peccatum appretiativè infinitè ita ut amplius non sit detestabile, est perfectius illud detestari, quam appretiativè finitè. Quod ipsum probatur, quia actus qui detestatur peccatum, secundum rationem formalem motivam detestabilitatis infinitæ in objecto reperibilis, detestatur appretiativè infinitè. Sed actus detestationis quo detestor peccatum, secundum rationem offensæ, contra dignitatem Dei infinitam, secundum nos attingit rationem formalem motivam detestabilitatis infinitæ in peccato reperibilis, actus vero quo detestor peccatum secundum quod est malum, seu divinæ Bonitati repugnans, seu secundum rationem malitiae, attingit rationem formalem detestabilitatis finitæ in peccato reperibilis.

R E S P O N D E T U R. Tanta est infinitas Bonitatis divinæ, quanta infinitas dignitatis divinæ: quod si utrobius sit æqualis infinitas, sive actus attendat huic formalitati, sive illi, procedit ex motivo infinitudinem involente. Deinde non est mensura dignitatis actus, objectum, unde quamvis mensuretur dignitate offensæ, nihil simile dicitur de dignitate actus desumibili ex objecto: Supponit etiam aliquid solvendum ipso objicenti; nam & ipse non desumit infinitatem secundum quid peccati ab oppositione bonitatis, sed à vilitate peccatoris. Ergo ut aliquis perfectius doleat, deberet assumere non motivum, quod est Bonitatis divinæ, sed quia ille vilis est, qui offendit. Supponit item aliquid, quod nos non dicimus, non dicimus enim malitiam peccati desumiam ab oppositione, ad sumum bonum, sed à sua majori vel minori dissimilitudine à præcepto, graviori vel leviori, obligatione &c. Quod si quæras, quare tamen non dolemus dignitatem offensæ: sed propter Bonitatem divinam; quia scilicet illa ipsa offensæ, est facta aversio à summo bono, hinc ad tollendam offensam, maximè congruit hoc, quod opponit se illi aversioni. Rursus si homo non potest satisfacere, saltem faciat quantum potest, non faceret autem quantum potest, si non amaret saltem virtualiter, quia solus amor est maximè coniunctivus.

Discurri insuper ex hac occasione posset. An quia offenditur summum bonum, hoc ipso redditur infinitum per nos peccatum. Et affirmativè dicendum. Quia infinita Dei dignitas, non ex alio est, nisi ex infinitudine Bonitatis, & perfectionis nec sine his titulis habetur illa dignitas, esset enim merè titularis.

O B J I C I T U R 4. Peccatum veniale non est infinitum simpliciter: Ergo neque mortale.

R E S P O N D E T U R. Quamcunque rationem attuleris, quod veniale non sit infinitum secun-

dum quid, eandem nos adferemus, quod non sit infinitum simpliciter. Rursus Patres spirituales & cum eis Lancicius tom. 2. Opus. de Fuga Venial. cap. 3. totum concedit. S. Thomas negat peccato veniali rationem offensæ, & rationem peccati simpliciter, vide eundem 1. 2. qu. 74. a. 9. in corpore. Et certè hoc est offensæ quod aufert gratiam, si veniale non aufert gratiam, non erit offensæ. Denique Disparitas est, quia in moralibus offensæ leves non mensurantur dignitate personæ, secus graves; pro quibus militat Axioma: quia autem veniale, est offensæ levis, mortale gravis, promortali militabitaxioma. Et certè esset absurdum, si offensæ leves mensurarentur dignitate personæ, & essent enim leves, ut supponitur, & non essent, quia multum aggravarentur: nullum autem est absurdum si mortale multum aggravetur, adeoq; ut crescat in gravitate ad dignitatem offensæ, quodq; ita crescere debeat probant argumenta allata.

O B J I C I T U R 5. ex Oviedo. Gravitas offensæ non solum crescit ex perfectione objecti, sed etiam ex perfectione cognitionis: quia persona offensæ tantum media cognitione influit in actum voluntatis. Ergo cum cognitione personæ offensæ non sit infinita, non refundet infinitum in offensam.

R E S P O N D E T U R. Influit quidem media cognitione persona infinita in offensam. Sed non tanquam ratione taxante offensam, sed tanquam conditione applicante. Jam autem potest esse conditio applicans inferioris ordinis præco, quod applicatur, & ita applicatio est accidentis, media tamen applicatione potest esse substantialis influxus. Unio Hypostatica est quid creatum, & tamen applicat terminum incrementum. Cognitione propoñens objectum voluntati Christi, erat finita, & tamen infinitè significata.

I N S T A B I S 1. Potest esse actio aliqua ita levis, idq; beneficio advertentiæ dictantis hoc esse leve, ut non ex crescere ad rationem offensæ gravis. Ergo poterit etiam esse actio aliquaque gravis quidem, non tamen crescens ad æqualitatem offensæ, cum alia actione gravi, idq; beneficio advertentiæ, dictantis, hoc non esse grave.

R E S P O N D E T U R. Disparitatem esse. Quia in casu Antecedentis actio illa poterit esse levis, quia dictatur levis; in casu autem consequentis non poterit actio esse gravis, quia non dictatur gravis, & si dictatur gravis, tum primum non est in potestate advertentis sistere terminum, ne ulterius & ulterius aggravet persona offensam; sed hoc totum spectabit ad ipsam personam offensam, quæ pro sua parte non magis aggrava unam quam aliam offensam. Ut probatum. Supponit autem Responso, quod proximum inductivum, quare hoc, sit levis offensæ; habeatur à dictamine; hinc si sit dictamen delevi offensæ, erit non nisi levis offensæ; consequen-

R. I.
THE
Zia nov.
T. B.
D. V.

ter finit sit dictamen de gravi offensa, non erit gravis offensa, ex contraventione enim dictamini, proxime incurrit culpa.

INSTABIS 2. Existis, quæ opposuit sibi Lugo cit. n. 37. & Ariaga citat. n. 47. Si Deus rego non esset infinitus, homo tamen peccans putaret invincibiliter illum infinitum, æquè tunc peccaret, atq; nunc: Ergo apparet quod gravitas peccati non menfuretur dignitate offensi, sed cognitione dignitatis. Antecedens probatur. Si quis invincibiliter putaret, esse diem jejunii, etiamsi non esset, comederetque tunc carnes; æquè peccaret, atque si esset dies jejunii revera: Ergo & qui putaret Deum esse infinitum, etiamsi non sit, æque offenderet.

RESPONDETUR. Casu quo committeretur peccatum, & Deus reip; non esset infinitus, putaretur tamen infinitus, peccatum illud in ratione malitiae posset esse æquale præsentibus peccatis, quæ dum committuntur, scit Deum esse infinitè dignum; non tamen esset in ratione offensæ æquale, quia ratio offensæ vera requirit taxativum verum; tantam vel tantam dignitatem personæ. Paritati allata negatur consequentia. Quia in casu antecedentis salvatur utraq; formalitas peccati; salvatur etiam malitia ratione voluntatiæ transgressionis Legis representatæ, salvatur etiam ratio offensæ, quia revera taxativum illius idem est, nempe dignitas offensi. In casu autem consequentis, manet quidem eadem malitia defumibilis à voluntario ex præcognitione, non tamen manet eadem offensa, deficiente scil. aggravativo offensæ, nempe perditione. Illustrat hoc Lugo. Si Petrus volens vulnerare Regem, vulneraret servum Regis, non posset rationabiliter hic servus æquè indignati, sicut potuisset indignari Rex ipse si fuisse percussus. Ergo idem in præsenti dicendum: titulus enim rationabilis ad offensam videtur esse personalis; datusque personæ ad retundendam insolentiam Adversariorum. Sed contra.

INSTAT 3. Ariaga. Insolentia Adversariorum nec in minimo minuitur ex eo, quod Rex ipse loco suū alium posuerit, qui sit percussus: non enim in hoc casu imminuitur occisionis insolentia, quā si re ipa non fuisse facta illa mortatio. Ergo fundamentum odii & aversionis formalissimè in uno, ac altero casu est idem.

RESPONDETUR. Essè quidem in Rege idem fundamentum aversionis: quia sive aliquis velit occidere Regem, casu occidendo alium, sive occidat Regem, manet eadem personæ dignitas; sed non est idem fundamentum aversionis in servo percusso, cum de facto non habeat Regalitatem. Hic autem discursus procedit de persona, vel Deo, non habente tantam dignitatem, sicut nec servus habet Regalitatem. Unde aversio illa ratione dignitatis offensæ fundatur in malitia actionis, tanquam in

præsupposito, sed non tanquam in ratione formalis taxandæ gravitatis sub formalitate offensæ. Hinc peccatum non dicimus esse offensam, quomodo unq; spectatum, sed prout dicit aggravationem sui a persona.

INSTAT 4. Idem. Si quis judicans se occidere filium veri Regis, occidat alium casu ibi constitutum, censetur eadem penā dignus, & eandem Regi injuriam intulisse. Ergo idem faceret Deus, qui non eventus physicos, sed animum operantis respicit.

RESPONDETUR. Rex quidem poterit percussorem æquè punire, atque si revera filium suum occidisset: quia revera habet in se regalitatem taxativam illius actionis; sed servus occisus non habet fundamentum tam magnæ aversionis atq; Rex; defacto enim regalitatem non habet: quia ergo in casu proposito non habereatur aggravativum offensæ infinitum, nec redetur illa offensæ infinita. Quod dicitur de Actionibus internis carentibus executione externa, locum etiam non habet: quia non posita actione externa habetur adhuc aggravativum infinitum actionis internæ. Unde & repetitò dictum, ratio offensæ debet esse voluntaria, hoc est, ex præsuppositione voluntatis; non voluntaria, quia voluntario ipsam magnitudinem offensæ taxante.

INSTAT 5. Idem. Quod non offendatur tunc famulus loco Regis occisus, id inde est, quia occisor non offendit tunc famulum; quia illum ignorabat esse, sufficitque quod sit meritus aequalis penam occisionis Regis apud Judicem; ita licet apud illum minorem Deum non mereretur aliquis tantum odium, atque si revera esset infinitus quatenus tamen ille tunc esset caput Reipubl. posset tanto odio illud habere, quanto nō posset prosequi alter Deus altior, quem volui reip; offendere.

RESPONDETUR. Quamvis non sciat occisor, occisum esse famulum, scit tamen esse hominem; neque tamen ille homo habet fundamentum ita irascendi sicut Rex caput Reipubl. possetq; illum punire Rex, atque si revera Regem occidisset, quia ut dictum, manet adhuc taxativum illius occisionis, vera dignitas Regia: non esset autem jam taxativum illum infinitæ offensæ. Et sicut si illic ubi est Respublica sine ullo Rege, si inquam illic, aliquis haberet voluntatem occidendi Regem occideretque aliquem: non ideo magis puniatur, quia defacto nullus est Rex inibi; ita & in præsenti. Unde concedimus Martino Perez urgenti, quod tendentia creaturæ in Deum secundum rationem malitia sit finita; sed nego sub ratione offensæ esse tendentiam finitam. Concedo minorem esse offensam, quod minor est in offendente cognitione offensi, si scilicet plena advertentia non accedat, secūs si accedat, ut dictum supra. Sed insuper

LOD
vsk
l. et Z.

INSTAT 6. *Martinus Perez.* Ipsa *injuria* & *offensa* est peccati malitia prout Deum extrinsecè denominat offensum: Nam ex eo solum quod concipiatur Deus præcisè ut subjectum & peccatum ut forma extrinseca, dicitur Deus subjectivè pati in honorationem. Ergo talis offensa non est simpliciter infinita. Probatur. *Consequentia.* Quia talis offensa nequit esse infinita ratione formæ seu malitiae; hæc enim sicut & ipsa entitas finita est: neque ratione subjecti quod denominat, quod ipsum probatur. Tum quia. Actus bonus quo Deus dicitur honorari subjectivè tametsi habeat subjectum infinitum, non est tamen simpliciter infinitus. Tum quia, non aliter denominare potest Deum, nisi prout illa aetio elicita est ab homine, & illi imputatur ad culpam; hoc autem pacto non est infinita simpliciter; cum sit entitas peccati finito modo ab homine eliciti. Tum quia. Non assignatur ratio, cur quod attingit physicè objectum infinitum, non sit infinitum, & quod attingit extrinsecè sit infinitum.

RESPONDE TUR. *Negando Consequ.* Honor enim non est in honorato, sed in honorante; neque taxa honoris, quâ magnus sit, est dignitas honorati, sed ipsa conditio actus, unde etiam honor potest superare honoratum. Jam autem taxa offensæ est persona offensi, nec usquam offensa superat dignitatem offensi. Denominatur autem offensa Deum, prout est elicita ab homine, non quomodounque, sed prout taxata dignitate divinâ: sic autem nego, quod non habeat infinitatem. Denique cum mensura dignitatis actus non sit objectum, ut supra dictum, non est mirum, quod actus non crescat ad dignitatem objecti; taxa autem offensæ, est dignitas offensi. Non placet etiam imaginatio quod peccatum sit tanquam forma, & Deus tanquam subjectum: quomodo enim peccatum subjectatur à Deo? Sed potius debet poni tanquam mensurabile & taxabile; dignitas autem Dei erit tanquam taxa.

INSTAT 7. *Idem.* Offensa non involvit intrinsecè Deum, ergo nequit esse infinita simpliciter.

RESPONDE TUR. Non eo sensu dicitur peccatum infinitum simpliciter, quasi intra suam entitatem imbibat aliquam infinitatem: sed eo sensu, quia in entitate finita, taxam in ratione offensæ habet infinitam.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Instantiae Recentiores.

OBJICIT 1. *quidam.* Ut aliiquid sit simpliciter infinitum, necesse est ut includat intrinsecè saltem partialiter aliiquid infinitum simpliciter. Si enim omnia constitutiva intrinseca alicuius totius, erunt simpliciter finita,

quomodo totum ipsum erit simpliciter infinitum, cum finitum additum finito, non faciat infinitum. Atqui offensa Dei in ratione offensæ personalis ne quidem partialiter includit intrinsecè aliiquid infinitum simpliciter. Ergo non est simpliciter infinita. *Probatur Minor.* Quia istud infinitum simpliciter inclusum intrinsecè in offensa Dei personali, non est aliud, nisi Deus offensus. At Deus offensus ad communican- dam gravitatem offensæ, non concurrit forma- liter & immediatè ac ratione sui, (sicut concurrit omne intrinsecum constitutivum totius) sed concurrit tantum mediante cognitione sui: concurrit enim ut objectum offensæ, de ratione autem est objecti voluntatis, ut concurrat per cognitionem sui. Concurrit ergo Deus ad offensam, non nisi extrinsecè, ac proinde omnia constitutiva intrinseca offensæ Personalis divi- nae, quâ talis, sunt simpliciter finita.

RESPONDE TUR 1. huic argumento, quod videatur procedere ex particularibus argumentis Principiis, quod sic probatur. Offensa est ali- quid relativum, nemo enim se ipsum offendit, si est relativum, est, vel secundum esse, vel secun- dum dici, & quia ista offensa est realis, non potest esse nisi Relativa secundum esse. Si autem offensa est Relativa secundum esse, est Relativa vel relatione transcendentali vel prædicamen- tali. Si est offensa relativa relatione Transcen- dentali ad offensum, cum nulla relatio Transcen- dentalis componatur suo termino, tan- quam parte, hinc tale confurget argumentum. Potest salvare ratio Relationis ad offensam sine hoc, quod componatur illa offensa, offenso tan- quam parte; Ergo & poterit salvare ratio offensæ infinitæ, quæ etiam est relativa, sine hoc quod componatur personâ offensâ infinitâ tan- quam parte: sicut enim prædicatum hoc offensæ relativa defumitur ab offenso, quem tamen non est necesse esse partem offensæ, ita cum in- finitudo defumatur ab ipsa persona offensâ in- finita, non erit necesse esse personam infinitam partem offensæ infinitæ. Sicut enim se habet simpliciter ad simplicitet, ita tale ad tale. Si autem offensa refertur ad offensum relatione prædicamentali, manebit in nostris Principiis, non probatum oppositum, quia si Relationem prædicamentalem, ut sit Relatio prædicamen- talis non est necesse componi termino tanquam parte, etiam offensam infinitam non erit necel- le componi personâ infinitâ tanquam parte.

INSTAT *Idem.* Evidens est, Relationem creaturæ ad Deum non esse infinitam, quia non componitur tanquam parte Deo, idem dic de Amore. Consequenter cum non componatur offensa infinita, Deo tanquam parte, non erit offensa illa infinita.

RESPONDE TUR. Concedo quod Relatio creaturæ ad Deum, non componatur tanquam parte,

Disputatio I.

19

parte, Deo, nec item Amor ejusdem aut Visio; sed non ex eo illa relatio creature non est infinita, quia non componitur Deo tanquam parte, sed quia non eo Relatio est major, quod Terminus ipsius est major, nec principium attollendi Relationem est dignitas Termini. Hinc dicit error de Deo, Relationem Transcendentalem ad Deum, & demonstratio de existentia Angelii, dicit pro Termino Angelum, qui est quid ignorabilis; & tamen, non est dignior error de Deo prae demonstratione, quae habetur de existentia Angelii. Quia autem offendere attolluntur dignitate personae; Hinc quantumvis illa persona non sit pars offense, cum ipsa & attollat offendam, & sit simpliciter infinita, poterit eam remreddere simpliciter infinitam, quantumvis eam non componendo. Breviter ergo disputatur est, quia non est principium quod dicat relationes attollendi dignitate Termini praecisa, est autem principium, quod dicit aggravari offendere dignitate offendit, & cur non erit haec aggravatio, utique ad infinitudinem, quantumvis offendere non componatur tanquam parte, offendit.

RESPONDETUR 2. Examinando Majorem. Quae est talis. Quod est infinitum simpliciter, debet habere saltem aliquam sui partem constitutivam infinitam. Quae Major videtur habere, pro se inductionem, nam nisi sint numeri infiniti, non erit infinitum multitudinis; si non erit infinitum in extensione, non erit infinitum magnitudinis. Sed in oppositum etiam est inductionis. En Unio hypostatica per omnem Theologiam est infinita dignitatis, neque tamen componitur personae divinae tanquam parte. Non dico meritum, ne controversia materia cum arguente attingatur, sed actiones Christi Theandrica secundum rationem Theandricarum spefatae sunt infinita dignitatis, & tamen non componuntur Personae divinae tanquam parte: nullus enim effectus, sive ut Quod, sive ut Quod, componitur suo principio tanquam parte. Ex hinc ergo harum Inductionum contradictionem, danda est Major, nempe infinitum si sit infinitum infinitudine absoluta, exigere aliquam saltem partem sui constitutivam infinitam. Si autem sit infinitum infinitudine relativam, non erit necesse componi illam infinitudinem relativam saltem aliquam parte infinitam. Et quia offendere est infinita infinitudine relativam, non erit necesse, illam offendam componi aliquo infinito, tanquam parte.

INSTAT. Etiam Unio Hypostatica, non est infinita simpliciter.

RESPONDETUR. Si per Infinitum simpliciter intelligatur Infinitum in ratione Entis, indubitate sic sumpta Unio Hypostatica, non est infinita simpliciter. Sed si sumatur in ratione dignitatis, appetibilis, estimandae, per omnes dicuntur esse infinita dignitatis. Proportionateque loquendo, offendere in ratione Entis non est infinita.

nita simpliciter, est tamen sub ratione aggravata dignitate infinita laesa.

RESPONDETUR 3. Examinando Minorem allati Argumenti. Concedo, impossibili redditio Deo, posse esse cognitionem offendit Dei. Concedo posse esse & volitionem offendendi. Nego, fore offendam, quia desideratur tertium, nempe dignitas infinita offendenda. Et sicut impossibilis est, etiam per suppositionem non tollentem seipsum occisio Petri si non sit Petrus, ita impossibili offendit Deo, impossibile est etiam supponere, nisi suppositione tollente seipsum, offendit Deum; seu esse offendam Dei, & esse impossibile Deum qui offendatur. Et sicut, si non esset alius, impossibile esset, etiam concipere sine suppositione tollente seipsum dari, aliquid ad aliud; ita impossibile erit supponere esse offendam Dei, si supponatur impossibilis Deus. Quae omnia in hoc Principium resolvuntur, aequum ipsis ad Aliud definitionem ingreditur ipsum ad aliud, quam pars totum, licet utrumque non eodem modo ingrediatur. Ergo sicut impossibile est concipere totum sine parte, nisi per suppositionem impossibile tollentem seipsum, ita erit impossibile concipere offendam Dei impossibili manente Deo, nisi per suppositionem impossibile tollentem seipsum, cum definitionem offendit Dei ingrediatur Deus, & universaliter offendit, definitionem offendit. Et si dicis. Impossibili manente Deo, si maneret volitus offendendi Dei, mansuram adhuc offendam Dei, dicam etiam, si impossibilis foret Filius, posse adhuc per impossibile vel possibile manere paternitatem.

ADDO. Videtur enervari necessitas Incarnationis ad satisfaciendum pro offenda mortali, si illa offenda non plus habet gravitatis, quam haberet, quantumvis Deus esset impossibilis, nec illo peccato offenderetur actu. Quod autem recurritur ad cognitionem finitam, & voluntarium finitum, id apud nos non tenet: quia si esset simpliciter & in ratione Entis peccatum infinitum, tum primum requireretur cognitione & voluntarium, infinita

INSTAT. Sicut si impossibilis esset Dei, non esset possibile corpus & anima rationalis, creata, hoc tamen non esset nisi arguitive.

RESPONDETUR. Transeat, quod id esset nisi arguitive, quod impossibili Deo non posset esse homo: sed cur idem non dicis, quod impossibili Deo, sit etiam impossibilis arguitive offendere.

OBJICIT 2. Constat Inductione, nullam esse in morali estimatione offendam personalis, si persona offendere non concurrat ad offendam per cognitionem sui. Constat item, crescente tali cognitione, vel decrescente, crescere vel decrescere moraliter offendam in ratione offendit personalis; Ergo etiam existente limitata cognitione Dei, qui offendit, necesse est

(B) 4 lini-

Tractatus I.

20

limitari offendam Dei, in ratione offendae personalis. Ergo cum nulla creatura sit capax illimitata cognitionis de Deo, necesse est omnem Dei offendam esse limitatam in ratione offendae personalis.

R E S P O N D E T U R. Constat quidem Inductione, non dari offendam personalem, si non concurrat cognitio offendendi: sed nego quod illa cognitio concurrat tanquam taxativum offendae, hoc enim taxare, spectat ad ipsammet personam, quae cum in praesenti sit divina, eaq; infinita, cumque se tota taxet, reddet illam offendam infinitam simpliciter. Nego item constare, quod crescente cognitione crescat moraliter offenda, in ratione offendae personalis. Nam ut dictum lupra, omnia peccata mortalia in ratione offendae personalis sunt aequalia: neque enim unum infinitum est majus altero; licet contingat offendam in ratione malitia cresceret, crescente advertentiæ & voluntario: consequenter nego, existente limitata cognitione limitari offendam, in ratione offendae, licet limitetur in ratione malitia, in ratione Entis &c.

O B J I C I T 3. Ad producendam creaturam quamvis concurrat Creator infinitus, tamen creatura, non est simpliciter infinita, quia ad eam Creator concurrit mediante creatione finitam, & non nisi extrinsecè. Ergo idem dicendum de offenda Dei personali, ad quam Deus offendus concurrit per cognitionem sui limitataem.

R A T I O à priori est. Quia illa sola sunt constitutiva intrinseca alicujus totius, quibus solis positis, præcise, necesse est ponit totum, quamvis cætera omnia, quæ non sunt constitutiva intrinseca per possibile vel impossibile, deficiant: nec enim aliter ponit possibile totum, nisi positis omnibus suis intrinsecis, à quibus simul sumptus non distinguitur. At posito actu libero creaturæ contra legem Dei, & positâ cognitione talis legis, eo ipso necesse est ponit offendam Dei personalem, etiamsi desit talis lex Dei, imò etiamsi per impossibile deficiat Deus (sicut positâ recreatâ, & creatione, necesse est ponit creaturam, etiamsi per impossibile desit Deus) quandoquidem eo ipso ponetur formaliter contemptus divinæ voluntatis. Ergo non nisi actus liber malus, & cognitio Dei, constituant intrinsecè Dei offendam personalem, Deus autem concurrit extrinsecè.

R E S P O N D E T U R. Negando paritatem. Disparitas est, quia cum non sit Axioma, quod quod efficiens est dignius, eo productum illius non univocum esse dignius: hinc sit, ut quamvis creator sit infinitus, non sit necesse productum illius non univocum, quod est creatura, esse infinitè dignum, est autem axioma, eo major est offenda, quod dignior offendus.

Rursus argumentum multum probat, nempe peccato ne quidem infinitudinem secundum

quid convenire, quia creatura ex eo, quod producatur à Creatore infinito non dicitur infinita, etiam secundum quid. Nego etiam legitimam esse hanc causalem. Ideo creatura non est infinita simpliciter, quia ad eam Creator concurrit mediante creatione finitam. Pone enim per possibile, vel impossibile, ponit infinitum actione finitam entitativè, terminativè infinitam, vere erit adhuc illud infinitum simpliciter. Illa definitio quæ adfertur partis, examinata est alibi, Sed illa etiam supposita: Nego ex altatis argumentum primum, si per impossibile deficeret Deus, ponendum adhuc formaliter contemptum divinæ voluntatis, & sicut nemo Polonorum contemnit legem Chinorum Imperatoris, latam Polonis, de abroganda libera electio, ne, quia ille non est legislator, ita nec contemnit voluntas Dei, si sit impossibilis Deus.

I N S T A T. Constitutivum intrinsecum hoc differt à connotato extrinsecō, quod illud concurrat, ad suum effectum seipso, exhibendo suam Entitatem & dando in partem effectum. Connotatum verò extrinsecum non sic concurrat, sed mediante vel suo effectu, vel actione, vel passione &c. Cum ergo Deus mediante cognitione sui concurrat ad offendam Dei personalem, non autem seipso immediate; sequitur, quod sit tantum connotatum extrinsecum offendae, aliunde autem connotat à connotato extrinsecō non desumi infinitatem, alia, omnes creaturæ essent infinitæ, quia connotant Creatorem infinitum.

R E S P O N D E T U R. Nego per hoc differe constitutivum intrinsecum à Connotato extrinsecō, quod illud concurrat ad suum effectum seipso, non autem concurrat connotatum extrinsecum. Certè enim Unionis Hypostaticæ & cuiuscunque alijs unionis, non est constitutivum intrinsecum persona vel natura, & tamen seipso, & suâ Entitate, terminat illam unionem; seipso item objectum terminat cognitionem &c. & tamen est connotatum extrinsecum cognitionis, licet certum sit, quod constitutivum intrinsecum det se in partem, non autem connotatum extrinsecum. Nego item, quod Deus seipso immediate non concurrat in genere taxativi ad offendam personalem, sed mediat cognitione tanquam applicativum taxativi. Concedo quod non ab omni connotato extrinsecō desumatur infinitas, sed nego, à nullo connotato extrinsecō desumi. Instantia de creaturis, probat universalem hanc esse falsam: Ab omni connotato extrinsecō infinito desumitur infinitas; sed non probat desumitur non posse ab aliquo. Eadem instantia, ut dixi, multum probat, quia probat offendam personalem divinam, ne quidem esse infinitam secundum. Quid cum nec creatura sit infinita simpliciter, ex eo, quia connotat Creatorem infinitum, sed solitus

R E T
T H E M
Zianoi
Tomi
I D . V

Disputatio I.

21

solum Terminus illius est infinitus. Vide insu-
per immediate ante allatam disparitatem.

Continuatur Solutio.

Decurro hic aliqua argumenta quæ forma-
vis specialius Hamoldus lib. 4. a. num. 13. Hinc

Objicit 1. Non omnia peccata æqualiter
avertunt à Deo. Ergo non omnia habent æqua-
litatem in Ratione offensæ, quam tamen debe-
rent habere, si sunt infinita in genere offensæ.

RESPONDE TUR. Omnia peccata æqualiter
avertunt, quo ad taxam quam accipiunt à
dignitate infinita adeoque omnia sunt æqualia,
sed non æqualiter avertunt, secundum facilio-
rem vel difficultatem ad Deum regresum, unde
& infidelis difficultior est regresus ad Deum
quum Christiano.

INSTAT cum Palavicino. Quod ex duobus
inæqualiter Philosophicè peccantibus, ille qui
gravius peccat, voluntariè incurrit graviorem
indignationem Dei, quando autem malitia pec-
cat Philosophica est in uno gravior, tunc à Deo
magis prohibetur, & Deus propter illud magis
ita catur.

RESPONDE TUR. In nostris principiis per
peccatum Philosophicum gravius, non incurri-
tur gravior indignatio Dei, nisi secundum radi-
calem exigentiam. Sed quicquid sit de hoc di-
cione, quod quanto magis malitia Philosophi-
ca peccati est gravior, tunc à Deo magis pro-
hibetur, hoc est pluribus titulis, sed non magis
prohibetur quasi Rationem offensæ plus vel
minus taxare possit, dignitas offensi.

Objicit 2. Dignitas Personæ offensæ non
auger gravitatem offensæ secundum ipsam sub-
stantiam suæ dignitatis præcisè sed eatenus qua-
tus existit intentionaliter in mente ipsius of-
fendens. Atqui hæc cognitio est valde imper-
feta, repræsentansque bonum infinitum per
modum finiti. Ergo illa dignitas non auger-
malitiam peccati ut fiat infinita simpliciter.

RESPONDE TUR. Concedendo totum se-
cundum quod termini sonant, cum per nos pec-
cam in ratione malitiae non sit infinitum. Spe-
cando autem vim medii termini, ad hoc jam est
supra responsum, dictumq; quod ipsa cognitio,
ibidem taxativum, sed applicatio taxativi con-
sequenter si taxativum sit infinitum, reddetur
offensa infinita, & sicut cognitio Christi, elicita
ab ejus humana natura, est finita, neque tamen
finitudo ejus obstat quominus sit infinitæ di-
gnitatis, itanec in præsenti obstat.

Objicit 3. Ex Pallav. Nullum malum pot-
est esse infinitum. Ergo nec peccatum Ante-
cedens probatur, quia illud malum vel esset ne-
cessarium ergo non malum, quia omne necessa-
rium est bonum. Non contingens, quia Deus
illud cognosceret, adeoque liberè abstinaret ab
eo impediendo, sed impossibile est ut voluntas
non efficaciter oderit ac repudiet malum infini-

tum cognitum ut tale, sicut impossibile est ut
non amet & velit Bonum infinitum cognitum
& tale. Ergo malum infinitum contingens est,
impossibile.

RESPONDE TUR. An convertantur secum
necessarium & bonum disputabile esset, certe
enim Chymæra est necessario mala neq; tamen
Chymæra est bona, sed hoc manu misso. Dici
potest; peccatum esse malum contingens, sed
de se quidem essentialiter malum, contingens
tamen existens: infinitudo autem malitiae
illius, hoc solum infert, quod non possit non de-
testari illud Deus, & non possit quantum est ex
illo velle illud, licet ad servandam indemnum
libertatem illud permittat. Instantia de Bono
infinito hoc solum evincit quod sicut non potest
non amari Bonum infinitum ita non possit odio
non haberi illa offensæ, licet carentia amoris il-
lius Boni infiniti non possit haberi eo quod illud
Bonum sit ipse Deus, qui ne se amet Rationes
non potest habere cum possit habere Rationes
ut peccatum permittrat. Quod autem adfert à
peccato privari nos bono aliquo finito hoc jam
est supra solutum, & tantum probat peccatum
in genere malitiae, non esse infinitum.

ADDO. In peccato sunt duo illius Entitas,
Malitia &c. & tales formalitates sunt in pecca-
to finitæ imperfectionis, nec impeditiva quo-
minus à Deo permittantur, aut ne ad illa Deus
cum creatura concurrat. Hoc autem quod fa-
cit infinitudinem, est ipsa excellentia Dei ag-
gravans, nec contra illam procedit argumen-
tum factum, cum importet Excellentiam divi-
nam. Sed posito etiam quod ipsa malitia pec-
cati & Entitas esset infinita, quia tamen esset
infinita infinitudine extrinseca, ex alia parte si
Deus non posset permettere peccatum, quia
spoliaret Deus Omni-concursivitate, quæ est
reducibilis ad Omnipotentiam, & est quid infi-
nitum intrinsecè, ideo adhuc debet Deus posse
permittere illam infinitudinem peccati Deus,
quæ est infinitu[m]o extrinseca.

QUÆSTIO III.

De Peccato Philosophico ut sic.

TRACTatur in tertia parte hoc Argumentum, Pec-
catum, quod non habet rationem offensæ infi-
nitæ, potest compensari per creaturam elevatam; sed
peccatum factum, sine advertentia ad Deum, non
habet rationem offensæ infinitæ. Ergo pro illo satis-
fieri poterit à creatura elevata. Major spectat ad
tertiam partem. Minor hic discutetur, quod ut fiat.

PRÆMITTO I. Quid sit peccatum Philosophi-
cum? Peccatum Philosophicum circumscri-
bendo conformiter ad dicta supra; erit defectus
ratione dissonantia ad prædictum Conscientie dicta-
men, resipientis præcisè ordinem Nature. Non ut
utor hoc termino, quod peccatum Philosophi-
cum respiciat aliquid Non creatum. Quia si quis
pec-

LO
VSKI
Act. Z.

Tractatus I.

peccaret advertens se amissurum gratiam Dei, haberet pro non peccando motivum creatum, peccaretque contra illud, & tamen peccaret peccato Theologico. Non usurpo terminum quod peccatum Philosophicum respiciat *motivum naturale*: quia si quis peccaret habendo demonstrationem naturalem de bonitate divina, peccaret contra motivum naturale, & nihilominus committeret peccatum Theologicum non philosophicum. Commodius ergo ponetur terminus, quod respiciat ordinem naturae, prout illa condistinguit Deo.

PRÆMITTO 2. *In qua suppositione possit committi peccatum philosophicum?* Ima est, quando aliquis putaret invincibiliter, hic & nunc non esse Deum. 2da. Quando noscens esse Deum, putaret illum hic & nunc non offendit.

PRÆMITTO 3. *In dupli sensu maximè agitari præsentem Questionem.* Inprimis: *An possit committi peccatum sine ulla advertentia ad Deum?* Secundò: *Posito quod si sit tale peccatum, eritne adhuc illud offensa divina?* ut hoc decidatur. Sit

DIFFICULTAS I.

Potestne committi aliqua actio graviter mala, sine ulla Dei memoria?

DICENDUM Posse. Est conclusio contra Antonium Perez.

PROBATUR 1. Quia id non implicat Contradictionem.

PROBATUR 2. Possibile est dari verum Atheum: quæ enim in hoc implicantia? cùm defacto illius meminerit Scriptura: *Dixit impius in corde suo, non est Deus?* Et certè potest ita esse aliquis dispositus, ut nunquam se subdat instigati ad inquirendum, an sit Deus? evenireque casus potest, ut differat ipse Deus ex altis consilis suis in aliud tempus, immissionem cogitationis de se. Quo posito, sic arguitur. Atheus manens Atheus, vel potest committere aliquam rem graviter dissonam naturæ intellectuali, vel non potest? Si non potest; cur non? præcipiè cùm Atheus supponatur esse liber, supponatur magis tentatus, supponatur minus habens de auxiliis efficacibus, si autem potest committere aliquam rem graviter dissonam naturæ intellectuali: vel relucebit illi tunc Deus, vel non relucebit? Si relucet, ergo non supponitur esse Atheus contra quām supponatur. Si non relucebit, ergo committet malitiam gravem sine advertentia ad Deum. Et sicut quando nos Christiani, cùm confusa ad Deum advertentia peccamus, non dicimus per hoc peccare tanquam Athei; ita etiæ haberet ille Atheus saltē confusam advertentiam ad offenditam Dei, verè non esset Atheus.

RESPONDET Perez. Quod Atheistæ negant Deum, quatenus hoc nomen significat expressè Gubernatorem mundi; sed non negare Deum in ratione finis.

CONTRA. Quia non repugnat etiam sub hac formalitate negari Deum, valebitq; argumentum in tali suppositione; imò fortassis talis non esset jam Atheus, sed errans circa Deitatem: Atheus enim debet definitivè negare Deitatem, seu esse Dei; quod jam in suppositione Perez non fieret.

PROBATUR 3. Tum quia potest bene intellegi dissonantia ad naturam intellectualem non cointelligendo Deitatem: ea enim sola postulant cointelligi & commemorari, quæ se habent relativè: sed gravis dissonantia ad naturam intellectualem non est relativa ad Deum; ergo potest intelligi sine advertentia ad Deum. Hoc probatur Inductione. Potest enim intelligi unum, quin intelligentur duo; & tamen non potest intelligi par, quin intelligentur duo; par enim omne, est relativè ad aliud. Potest intelligi Petrus quin intelligatur Paulus, & tamen non potest intelligi Petrus pater, sine filio Paulov. g. quia hæc sunt relativa. Quod ipsum in hoc fundatur: quia petens simul cointelligi & esset absolutum, ut supponitur; & non esset, quia notitia illius germana accommodansq; se conditioni objecti, non staret in se, sed ad aliud se haberet: ergo & ipsum objectum esset tale; utpote cui se accommodat notitia.

MINOR principalis probatur. Quia non potest ostendti in quo sit ista relatio, si præcise sumatur dissonantia ad naturam intellectualem: & quæcunq; ratio ostendet, quod notitia hominis sit notitia absoluti: eadem ostendet notitiam naturæ intellectuialis, esse absolutam. Et certè non est major connexio animalis cum rationali, & tamen potest attendi ad animalitatem, ne confusè quidem attendendo ad rationalitatem. Ergo idem in præsenti dicendum.

Tum quia. Si non posset committi aliqua actio graviter mala sine ulla Dei memoria, vel adhuc daretur ratio communis naturæ intellectuialis, quæ sit genus ad naturam intellectualem creatam, & ad divinam, vel non daretur? si non daretur, non posset dici de Deo & creatura; quia vel supponeret pro sola creatura, & sic non posset dici de Deo; vel supponeretur pro solo Deo, & sic non posset dici de creatura. Si autem datur ratio naturæ intellectuialis communis Deo & creatura; quæro, vel habet bona communia utriq; illa natura, vel non habet? Si non habet, quomodo est Ens, cùm omne ens depositat sibi bonitatem. Quod si illa natura determinat sibi bona. quæro, illis bonis opponi & privari, vel est bonum, vel malum? Siborum, verificabuntur duo Contradictoria. Est bonum, esse bonum, non est bonum, esse bonum: siquidem etiam privatio illius boni, bonitatem habet. Si autem opponi illis bonis est malum; quæro, an illis bonis opponendo se, eo ipso se quis opponit bono Dei, quæ tali, vel non opponit? si non opponit; Ergo potest facere malum.

malum sine oppositione ad Deum. Si opponit se bono Dei, quā tali. Ergo bonum naturae intellectus ut sic, est bonum Dei, quā tale; Ergo non conveniens creaturæ: sicut Aseitas quia est bonum Dei quā tale, non convenit creaturæ.

Tum quia. Si non potest committi peccatum ratione dissonantie ad naturam intellectualem, nisi cum confusa memoria Dei, vel illa confusa memoria est talis, qualis est notitia hodie in Mexico forte nati infantis, cum formo conceputum natu hominis, vel ita confusa est, quo modo confusa est notitia, dum à longè non discerit Petrus nè eat, an Paulus. Non priori modo; quia sequeretur sine ulla Dei memoria fieri peccatum: nihil enim tunc reluceret de Deo, confusioque æquivaleret incognitioni: quia re vere tunc nullam sui speciem expressam haberet Deus. Quodsi est confusa memoria Dei secundo modo, contra erit, quia experimur noscendo naturam intellectualem, nullo modo nos representare ipsum in Deum.

Tum quia. Possumus moveri ad amorem bonitatis infinitæ, nullo modo nos tunc movendo amore creaturæ. Ergo poterimus etiam nobis proponere motivum aliquod creatum nihil cogitando de Deo.

Objicit 1. Perez & supponit duo principia. Primum. Malum dupliciter accipi. Imo. Tanquam disconveniens subiecto, ut cæcitas oculis. 2. Tanquam subiectum disconveniens se habens, ut oculus cæcus: Neutrum autem malum concipi à nobis nisi relativè ad subiecti finem. Sic nomine oculi mali intelligimus oculum ineptum ad visionem, qui est oculi finis. Secundum Principium. Per hoc differre malitiam moralem, à reliquis malitiis, quod malitia moralis reddit hominem malum, vel certè minus bonum, quam debeat esse: cetera autem mala non reddit hominem, malum hominem, sed malum secundum quid, v.g. malum musicum. His positis, format Argumentum. Qui peccat, prævidet jam antequam peccet, peccatum habere malitiam moralem, per quam redditur ineptus, vel minus aptus ad finem hominis: Ergo antequam peccet homo præcognoscit hunc finem, at solus Deus est hic finis: Ergo.

RESPONDE TUR. Negando quod in omni peccato prævideatur in malitia ineptitudine ad finem Theologicum hominis; sed potest prævidi ineptitudine ad finem philosophicum hominis: qui est, confonens naturæ intellectualem facere operationes.

Deinde, ex obiecto & pro statu reali finis nostra est Deus, sed nego ratione representationis non posse esse alium finem, ut de Epicureis multi senserunt; quod pro fine posuerint delectationes sensuales.

INSTAT idem. Qui peccat, cognoscit pec-

catum esse dissonum fini maximo, & præferendo cæteris: at hic finis est Deus.

RESPONSUM. Qui peccat cognoscit peccatum esse dissonum vel fini maximo philosophico vel Theologico, non tamen semper Theologico.

Deinde qui peccat, cognoscit peccatum esse dissonum fini maximo quem cognoscit, sed non fini maximo quem non cognoscit; supponitur autem non cognoscere Deus.

OBJICIT 2. Omne peccatum est offensa Dei, odio enim est Deo impius, & impietas ejus.

RESPONDETUR. Verum id esse de peccato Theologico, sufficitque ut omne peccatum sit offensa Dei, vel materialiter, vel formaliter, non est autem necesse, ut sit semper formaliter offensa.

INSTAT 1. Maxima peccati malitia est ea, quæ est culpabilis, & voluntaria, sed præcipua malitia consistit in offensa Dei: Ergo illa voluntaria est, ac proinde cognita, ut offensa Dei.

RESPONDETUR. Præcipuam malitiam peccati Theologici stare in offensa Dei, sed non peccati philosophici: Unde negatur in omni peccato reperiri maximam malitiam: quia non reperitur in omni, ratio offensæ.

INSTAT 2. Sicut ad bonam gubernationem spectat posse Deum immittere dolorem pro offensa; ita spectat præmonere posse & incutere timorem, at non posset, si actu non immitteret timorem illum, ante quamlibet offensam.

RESPONDETUR. Negando Minorem. Quia procedit ad negationem potentia à negatione actus: Concedimus autem, posse Deum immittere ante quodlibet peccatum cognitionem de offensa, sed negamus immittere.

INSTAT 3. Quilibet perfectus amor Dei impedit quodlibet peccatum actuale; quia est Dei offensivum; quod non fieret, si quando peccamus non adverteremus, peccatum est Dei offensam.

RESPONDETUR. Perfectum Dei amorem, si detur, impedire peccatum actuale; sed nego in Atheo quā tali, dari amorem Dei. Vel certè perfectus amor Dei impedit peccatum Theologicum, sed non philosophicum.

OBJICIT 3. & supponit. Duplicem esse cognoscendi modum. Alterum, cum actuali saltem confusa cognitione ad omnia entia & non entia rationesq; sempiternas. Alter est sine tali cognitione. Primo modo cognoscimus, quando percipimus formaliter distinctionem unius rei ab alia, v.g. distinctionem Petri à Paulo, seu non Petro, & quia quidlibet est vel Petrus vel non Petrus, ergo percipit omnia saltem confusè. Unde bruta non percipiunt distinctiones; quia non possunt percipere omnia. Quodlibet pluribus exemplificat, dicitque non posse intellectum nostrum comparare bona opposita, nisi attingantur confusè reliqua, adeoque & ipse Deus

LO
VS.Ri
et Z.

Tractatus I.

Deus. Item quando concipimus effectus accipientes esse à suis causis, necessariò concipitur Deus: quia tunc necessariò concipitur causa adæquata; & tamen causa adæquata effectus saltem in confuso, involvit Deum. Idem etiam dicendum est, de modo concipiendi propositiones æternæ veritatis: nam qui format has propositiones, necessariò concipit aliquid esse verificativum propositionis æternum, quod solus Deus est. Quo posito. Sic arguit. Peccator cognoscit bonum esse amandum, & malum fugiendum: Ergo cognoscit dissonantiam mali à bono: Ergo cognoscit inter omnia bona etiam Deum. Ergo ulterius cum dictæ propositiones sint æternæ veritatis, agnoscit verificativum illarum æternum, hoc est, Deum.

RESPONDETUR. Quod peccator cognoscat distinctionem mali ab omni bono, formando conceptum communem boni, in quo tamen nullo modo resplendeant bona particula ria singula, sed habent se reliqua planè ac incognita, habetque illa interdum noscens protalibus, quæ potest hic & nunc negare esse bona; sed non format conceptum communem boni, ita ut singula bona habeantur pro cognitis: hinc potest apprehendi peccatum esse malum bono naturæ intellectualis, quam participet Petrus, Paulus &c. nihil cogitando de Deo, imò cum expedito animo negandi, quod hoc opponatur Deo; idque quod vel impicit Deus; vel quia putatur hæc actione non offendit. Verificativum propositionum æternæ veritatis, est Deus: hoc sensu, quia ipse solus suo modo format ab æterno suas propositiones, sed verificativum objectum est ipsa connexio terminorum, ad quam solam attendendo potest aliquis velle malum sub ratione boni.

ADD. Posset hæc cogitari duplex notitia confusa. Prima, vi cuius attingatur objectum in seipso particulariter, licet non clare, ita ut non sit expeditus animus ad negandum objectum vi præhabitæ notitiæ, si de illo objecto interrogetur: talemque notitiam confusam Dei nego in omni peccato reperiiri; cum Atheus vi notitiæ, quam format de natura intellectuali sit expeditus ad negandum adhuc Deum. Secund. Cogitari potest notitia confusa, quæ repræsentat rationem communem, quæ in re quidem est aliquid particulare, sed nullo modo repræsentatum; & sic in re est Deus natura intellectualis, sed Atheo nullo modo repræsentatus. Hæc talis notitia confusa reperitur in omni peccato, sed non potest tribuere rationem offensæ voluntariæ, cum talis confusio stet cum ipso Non noscere.

Idem medius terminus sic proponitur. Quando ego concipio effectum aliquem individuum concipio illum ut emanantem à sua causa, at hæc causa solus est Deus.

RESPONDETUR. Quando concipio effe-

ctum non semper concipio ut emanantem à sua causa vera & reali, qualis est Deus, sed inter dum concipio ut emanantem à causa repræsentata, potest autem non præsentari Deus.

INSTAT 1. Pollens libertate comparat opposita bona ut opposita, devenitque ad aliqua præminentia bona: hoc autem bonum est Deus.

RESPONDETUR. Fieri interdum comparationem non bonorum, quæ in re sunt, sed bonorum repræsentatorum, potest autem non repræsentari Deus.

INSTAT 2. Elecțio est formalissimè prælatio, prælatio pluris facit bonum prælatum præ repudiato: Ergo quod eligitur semper est maximum eligenti; fieri autem non potest ut aliquis eligat sibi maximum nisi ratio præmoneat, bonum ita eligendum, debere esse maximum: cùm autem certissimum sit disloquentiam, aut complacentiam divinam comitari unum oppositorum eligendorum; utrumq; enim Deo placere non potest; non poterit in illo judicio præmonente, bonum maximum esse eligendum, non fieri mentio divinæ complacentiæ.

RESPONDETUR. Ex objecto realiter loquendo verissimum est, quod disloquentia vel complacentia divina comitetur unum oppositorum eligendorum; potest tamen in objecto prout repræsentato & ratione subjecti non relucere complacentia vel disloquentia divina: Cau enim quo putetur impossibilis Deus, cogitatur impossibilis etiam ejus complacentia vel disloquentia, aut nihil de illa cogitatur.

INSTAT 3. Eligere, est voluntariè sumerendam partem ut oppositam, & essentialiter incompatibilem cum altera, ac proinde ut nulla potentia conjungibilem, at qui dicit nullà potentia conjungibilem, dicit neq; à potentia divina conjungibilem, adeoque tunc reluet Deus.

RESPONSUM. Tunc involvi in objecto Deum realiter spectato, sed non involvi Deum in objecto prout repræsentato.

OBJICIT 4. idem. Omnipotenti est per notum, malitiam peccati esse simpliciter malam, id est, ab omni natura rationali odibilem, & à nulla natura rationali amabilem, nisi forte per ignorantiam, aut impudentiam. At sub omni & nulla natura rationali Deus includitur aut excluditur. Ergo

RESPONDETUR. Deum sub omni & nulla natura rationali includi, vel excludi, realiter loquendo; sed non in ratione objecti prout repræsentati. Deinde notum est peccanti peccatum ab omni natura rationali possibili, esse odibile; sed non à natura cætero qui impossibili. Potest autem Atheus impossibilem judicare Deum. Et notum est peccanti malitiam ab omni natura rationali licet sibi in cognita odibilem, sed non ab omni tanquam sibi cognitæ & relucente: si autem sibi non reluetullo modo,

R. T.
THEM
zianoi
T. B.
D.

non dicitur aliquid volitum contra illam natu-
ram, quantumvis non relucentem.

OBJICITUR 5. Ex vi conclusionis sequi, in-
fidelitatis peccatum esse minimum, siquidem
non habebit rationem offendæ.

RESPONDEtur. Quando Atheus mone-
tur à Conscientia, ut disquirat, An sit Deus,
neglitque id facere, tunc committit offendam
divinam, & peccatum Theologicum ob illam
reducescentiam Dei. Cæterum non habitā ta-
li præmonitione committeret nonnisi pecca-
tum philosophicum.

DIFFICULTAS II.

*An peccatum factum sine advertentia ad
offendam Dei, sit offensa Dei.*

NEGAT Lugo, Tannerus & alii. Affirmat
Npost Salaz & alios Oviedo contr. 2. a. n. 112.
Nelongior sit Tractatio, dividenda difficultas
est.

Punctum Difficultatis I.

Quid tenendum?

INCENDUM. *Talem actionem non fore for-
maliter offendam Dei.*

DIXI formaliter. Nam materialiter indubie-
tum offendam Dei, cum offendam ut dictum supra
pro materiali importet malitiam actionis, ad-
vertentiam ad malum, dissonantiam ad natu-
ram intellectualem, quæ omnia supponuntur in
actione.

PROBatur 1. Quia Actio illa & esset for-
maliter offendam Dei, ut supponitur; & non esset;
quia esset formaliter offendam Dei, falsificaretur
hac universalis, quæ falsificari non potest, scil.
ut, vel nullum est volitum, nisi cognitum, quod
ipsum probatur. quia si illa actio esset formaliter
offendam Dei, verificaretur illius contradic-
toria particularis, aliquid est volitum non cognitum;
non esset enim cognita offendam Dei, quo-
modo enim cognosceretur offendam Dei sine Deo,
qui supponitur incognitus; & tamen esset voli-
tio offendam Dei, quia illa actio esset formaliter offendam Dei, quæ non potest esse sine volitione.

PROBatur 2. Pone per impossibile, nul-
lum esse Deum, actiones malæ non essent offendam
illius; quomodo enim esset offendam Dei si
non esset Deus: sicut non est occisio Petri quan-
do non est Petrus. Ergo etiam in casu, quo non
repræsentatur Deus, nulla erit formalis offendam
Dei; sicut enim suppositio illa auferit Deum,
facitque ne illa actio re ipsa sit offendam Dei; ita
& defectus notitiae Dei, faciet, ne illa actio sit
formaliter offendam Dei: quia in ordine ad agen-
dum moraliter ita se habet defectus ortus ex no-
titia, quasi in objecto esset defectus; unde &
quale est nescire hanc esse alienam in ordine ad
committendum formale adulterium, atque si
revera, non esset aliena.

PROBatur 3. Restaurando rationes quas
sibi opposuit ex Lugone Oviedo, illasque sol-
vere conatus est.

1. RATIO. Peccatum lætale tunc datur,
quando creatura amat supra Deum; ad hoc
autem non sufficit; quod homo amet aliquid
quod de facto Deo displiceat, sed requiritur,
quod sciat objectum amatum Deo displicere:
non enim subditus plus amat eum carnium,
quam Ecclesiam; quando ignarus præcepti
Ecclesiæ, comedit.

RESPONDET Oviedo. Per peccatum læ-
tale postponi Deum creaturæ non expressè;
quia hanc comparationem non facit, sed virtu-
aliter, quia in actu exercito amat id, quod Deo
displicet, & quo à Deo avertitur; & quia con-
temnit legem æternam Dei contentam in ra-
tionis dictamine: ignarus autem præcepti hu-
mani, non violat illud in alio contentum.

CONTRA est. Quia hæc Ratio & Respon-
sio non plus probat, quam quod illa actio sit
materialiter offendam Dei. Tum quia, etiam virtualiter
est impossibile præferre Deum creaturæ; si nulla sit notitia Dei: ad eum planè modum,
quo non dicitur virtualiter facere adulterium,
virtuositate sufficiente ad malitiam adul-
terii, si nullo modo novit alienam, non facturus
fortè si nosset; sicut Atheus non peccaret for-
tè, si nosset Deum. Tum quia. Nego illa actione
creaturam à Deo averti: Nam hic recessus
deberet esse per voluntatem, & tamen ei non
prælucet notitia de Deo: Concedimus autem
legem Dei æternam materialiter contineri in
rationis dictamine; sed negamus illam conti-
neri formaliter, præcisâ notitiâ de Deo.

2. RATIO. Si peccatum non dicit cognitio-
nem offendam Dei, & tamen involvit offendam,
sequitur posse hominem simul diligere Deum
super omnia, & lætaler peccare: ille enim
qui cognoscit dissonantiam homicidii ad natu-
ram intellectualem, & ex alio capite non co-
gnosceret hoc Deo displicere, posset homicidium
committere, in quo lætaler peccaret, &
Deum diligere super omnia, quamvis eo amo-
re non retraheretur ab homicidio, utpote quod
Deo displicere ignoraret.

RESPONDETUR Oviedo. Qui diligit
Deum super omnia cognoscit esse aliqua Deo
opposita, quæ Deo displicet, supra quæ Deum
diligit. Ergo cognoscit ea, quæ naturæ ratio-
nali opponitur, opponi Deo.

CONTRA est. Tum quia. Solemus nos a-
mare amicum præ reliquis nostris familiaribus,
nec tamen scimus quid illi displiceat, cur idem
in præsenti non poterit dici, ex persuasione v. g.
quod hoc malum quidem sit, sed non displiceat
Deo, ut si puret aliquis nihil displicere Deo, nisi
personam ejus concernat. Tum quia. Quam-
vis amor Dei radicaliter porrigit se ad intiman-
dam

(C) dam

dam notitiam de oppositis Deo; non tamen hoc formaliter facit: Cur ergo antequam intimetur notitia de oppositis Deo, non poterit contingere; ut fiat actio ceteroqui dissimilatio naturae intellectuali. Tum quia. In nostris notitiis de Deo pedetentim procedimus: cur ergo non poterit nosci excellentia divina in creando manifestata, non attingendo sanctitatem illius detestativam peccati.

3. RATIO. Quae sic proponi potest. Peccatum vel constituitur formaliter formalitate offenditae divinae, vel non constituitur: Si prius, contra erunt adlata de mortalitate objectiva, in quibus consentit ipse Oviedo. Si autem non constituitur; ergo poterit esse peccatum sine formalitate offenditae divinae, quia omnes potest esse, quoties habet sua constitutiva. Rursus quamvis notitia, quod peccatum sit dissimilatio naturae intellectuali, & quod sit offensio Dei, sicut notitiae interdum identificatae realiter, nihilominus sunt etiam separabiles: ad eum modum, quo in definitione hominis, utpote simplici qualitate, identificatur notitia animalis & rationalis; separantur tamen, si animal in Majori ponatur, & rationale in Minoris. Ergo & appetentiae illas notitias sequentes erunt separabiles, adeoque poterit esse peccatum dissimilatum & non appetitum cum formalitate offenditae divinae.

RESPONDET Oviedo. Malitiam formalem constitui per oppositionem ad naturam rationalem, postquam vero jam est constitutum id, cum quo immediate opponitur, est Actus divinae disiplentiae; in quo, quasi activa consistit offenditio.

CONTRA est. Tum quia. Licet ordinariè adveniat ratio offenditae Dei, non est tamen ratio cur advenire semper debeat: Tum quia. Si advenit formalitas offenditae, ergo totum constitutivum peccari ante adventum offenditae haberi poterit, & si pro statu intentionalis secundum notitiam illa duo separari possint, separari etiam poterunt pro statu intentionalis secundum appetitiam. Tum quia potest esse disiplentia fundata in dissimilitudine objecti, & non fundata in taxatione per dignitatem divinam offenditam. Addo, posse tunc haberi actum disiplentiae divinae in malitia actus praecise, sed queritur quod jure detestabitur illud Deus tanquam offenditum sua dignitati, si tunc non putatur offenditum illius dignitas.

OBJICITUR I. ex hac sententia sequitur, plurima homicidia, & alia mortalia esse venialia, quia sunt cum ignorantia, aut faltem inadvertentia aetuali ad Deum, & ejus legem: Sequitur item, quod ratio offenditae formalis & inobedientiae divinae, non sint circumstantiae transcendentes in omni peccato mortali; cum in multis non reperintur. Item debere explicari in Confessione, & debere interrogari

poenitentem: an advertit ad offenditam divinam, quod est contra omnium fidelium proximam.

RESPONDETUR. Peccatum illud non fore veniale philosophicum, si fiat cum advertentia, quod graviter dissimilat naturae intellectuali, ceteraque mortale philosophicum, hoc est grave; sed non mortale Theologicum, h. e. auctorens vitam gratia. Neque imaginandum est frequentem esse casum, ut aliquis Christianus advertat ad malitiam peccati; & simul non ad verrat ad offenditam Dei: quia talis est natura specierum, ut una excitat aliam coniunctam sibi, ut fit in hominis, cogitationum fluxu, in quibus omnibus experientia docemur coniunctas species ordinariè movere se simul. Ceterum in casu rarissimo si representaretur malitia peccati, & non representaretur advertentia ad actum humanum sufficienti, offenditam Dei, non contraheretur formalitas malitiae Theologicae propter universale principium, quia defectus adveniens destruit mortalitatem peccati: Ergo & destruit mortalitatem Theologicam. Unde ultius ratio offenditae & ratio inobedientiae, sunt rationes transcendentes non quidem peccati ut sic, sed peccati Theologici. Neque erit necesse vel interrogare, vel confiteri formalitatem offenditae; quia propter connexionem specierum illa semper reluet: & quamvis interdum actum reflexionis fundare non possit, tamen ex alio principio, nempe ex connexione specierum: censeri debeat adfuisse.

OBJICITUR 2. Deus potest rationem petere de malis nostris operibus, & de objectis, que illi disiplent; quia haec ipse prohibuit, estque noster Dominus, cuius est rationem petere a servo, praecipue, cum Deus sanctas cogitationes frequentissime immittat.

RESPONDETUR. Concedo, quod Deus possit rationem petere etiam de talibus peccatis: sed tanquam de Philosophicis, non Theologicis, & quamvis illa prohibuerit ex objecto, quo ad rem: si tamen peccans non habeat sibi objectum illud representatum, respondere poterit evacuatum illud justae offenditae, nescio quod prohibueris. Et licet frequenter immittat sanctas cogitationes, Conclusio procedit ex suppositione negatae hujus cogitationis: quod hoc dissimilatum naturae intellectuali, sit offenditam Dei.

Sed dicendus erit talis amittere gratiam Dei? Cum amittere gratiam Dei, sit non nisi ex offenditam Dei, sub hac formalitate non amittere gratiam Dei, sicut nec amittitur per peccatum ex objecto mortale, ex subiecto veniale. Censeri que potest naturam praesentis gratiae, secundum quod nobis ex doctrina Patrum innotescit, compati secum mortale philosophicum.

Non videtur tamen implicare gratia ejus conditionis & naturae, quae etiam peccatis Philosophicis expellatur, non quidem sub formalitate offenditiae; quia haec non amittitur, nisi apud offenditum super-

R. T.
THE
zianov
Tibim
D.

Disputatio I.

27

supponitur autem peccatum philosophicum non esse offensia. Sed amitteretur sub formalitate pulchritudinis & ornamenti, quod secum surpitudinem gravem non posset pati.

INSTABIS. Cum Deus sit auctor naturae, adhuc in illo casu esset vindex culparum illarum, teneretur quod homo pro illis satisfacere: ubi autem est satisfaciendi obligatio; est persona offensia.

RESPONDETUR. Eſſet tunc Deus vindex illarum culparum, ſed nonniſi diſſonantium naturae intellectuali, ſed non tanquam ſuaram formalium offenſarum. Satisfactio autem illic debita cum non foret ſatisfactio ratione honori laſi, ſed ſub formalitate alia, hoc eſt, actionis diſſonae, fit ut non ſit ſupponenda perſona offensia. In humanis etiam Judices vindicant ſcelera, neque tamen omnia ſcelera ſunt offensia illorum.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

OBJICIUNTUR 3. Paritas aliqua.

1. PARITAS eſt. Si quis commiſſeretur alienæ non putans alienam, formaliter illi poſſet dici offenſus maritus. Ergo & in præſentia dicendum.

RESPONDETUR. Cum non proportionantur offensæ creatæ dictaminibus conſcientialibus, poſt aliquis alteri offendit ratione ſolius materialis delicti. Divinæ autem offensæ proportionantur nonniſi dictaminibus conſcientialibus rigorofeque deberet dici ille maritus invitus, & diſplicens ſibi in illa actione, non autem formaliter offenſus; quia iſte dicitur formaliter offendit, contra quem non datur excepiſo, quæ eſt, Nescivi.

2. PARITAS. Ut actus bonus ſit meritorius de condigno vita eternæ, non requiritur expreſſa relatio in Deum, ſed ſufficit virtualis, inculata in tendentia ad obiectum honestum: Ergo actus malus ſit offenſivus, non requiritur expreſſa notitia Dei v.g. offensi.

RESPONDETUR. Negando Conſequeniam. Quia nullum eſt prædicatum meriti formaliter quod exigit relationem ad Deum; meritum enim formaliter, eſt actio ſupernaturalis Deo placens, habens, ut alii volunt, paetum præmii. nullum autem horum prædicatorum exigit relationem ad Deum. Offenſa autem formaliter habet prædicatum exigens oppositionem ad dignitatem Dei, cum non formaliter peccatum ſolam malitiam actionis: hanc enim habet etiam peccatum philosophicum. Sed requirit ut sit actio justè aggravata à dignitate divina laſia; non poſt autem justè aggravari, iadferri poſſit evacuatum offenſæ, Nescivi.

3. PARITAS eſt. Non poſt exiſtere ani-

mal ſine rationali ſibi identificato realiter. Ergo nec malitia gravis ſine offenſa Dei, quia etiam hæc ſibi identificantur realiter.

RESPONDETUR. Animal poſt exiſtere ſimile rationali, licet non hoc ipſum. Ita ſimilis actionis mala, poſt exiſtere ſine offenſa Dei, licet non hæc ipſa, quæ eſt offenſa Dei.

4. PARITAS. Non poſt a parte rei exiſtere animal ſolum ſine differentia rationalis, vel irrationalis; Ergo neque poſt exiſtere malitia gravis ſine offenſa Dei.

RESPONDETUR. Cur non deberet addi, quod non poſſet exiſtere ſine formalitate vel peccati philosophici vel Theologici, ſicut animalis eſt duplex differentia rationale & irrationalis. Directe ad argumentum dicitur, quod exiſtentia physica attendat ad identitatem realis; hinc quia animal eſt idem realiter, vel cum rationali, vel cum irrationali, non poſt exiſtere physicæ ſine utroque. Quia autem ſtatus intentionalis, qui dividitur in intentionalem per rationem, & in intentionalem per voluntatem, non atrendit ad identitatem realis, bene poterit haberi exiſtentia intentionalis per intentionem. intelligendo ſcilicet eſſe hoc diſſonum naturae intellectuali, & non intelligendo eſſe hoc contra dignitatem Dei, fit ut haberi poſſit etiam ſequens exiſtentia intentionalis per voluntatem, quæ ſcilicet velit aliquid diſſonum naturae intellectuali, non volendo derogare dignitati divinae.

5. PARITAS. Ut quis incurrat peccatum infernæ; non eſt necesse adverteſte, quod ſit offenſa Dei.

RESPONDETUR. Disparitatem eſſe, quia ad meritum peccata non eſt necesse, peccatum eſſe quid volitum; jam autem offenſa debet eſſe, ſi fit formalis, quid volitum.

OBJICITUR 4. Homo quia rationalis eſt, debet non operari contra dictamen rationis; Ergo eo ipſo quod operetur contra illud, peccat.

RESPONDETUR. Peccare philosophicæ, ſed non Theologicæ, adeoque ſine offenſa Dei. Unde etiam conſequenter dicitur, etiam veniale venialitate Theologicæ debet eſſe per reſpetum ad Deum.

OBJICITUR 5. Ex vi harum reſponſionum, ſequitur, inuſtitiam, & alia vita ex ſuo proprio obiecto non eſſe laetitia, ſed tantum ratione circumſtantia adjunctæ, videlicet quia Deo diſplicet; diſplicentia autem Dei, non pertinet ad inuſtitiam factam, v.g. homini.

RESPONDETUR. Dari peccata ex obiecto laetitia, laetitiae gravis diſſonantiae ad naturam intellectualem, licet non laetitiae Theologica; quæ ipſa laetitia Theologica non ſolam addit imputabilitatem in ordine ad punitionem à Deo inſigendam, ſed addit taxabilitatem per honorem divinum ex præcognitione laſum.

(C) 2 INSTABIS

INSTABIS 1. Adulterium v. g. antecedenter ad prohibitionem divinam jam est malum; ideo enim prohibetur; quia est malum. Ergo ante prohibitionem displaceat Deo: Ergo illud committens displaceat Deo.

RESPONDETUR. Committens tale adulterium sine advertentia ad offensam Dei displaceat Deo displaceat taxabili turpitudine objecti, quamvis non displaceat taxabili dignitate offensi. Quæ duo sunt distincta; nam servo displaceat facies Heri maculata, displacebitque multo magis, si servo præmonente nolit illam lavare; neque tamen per hoc offenditur servus; offendetur autem Rex, si Regem præmonentem, ut faciem lavet aulicus, nollet audire.

INSTABIS 2. Ergo si aliquis committat mendacium jocosum, advertens illud prohibitum à Deo, magis peccaret, quam committens homicidium sine advertentia ad offensam Dei.

RESPONDERI solet 1. Concedendo Totum. Hæc Responsio

NON SATIS FACIT. Quia ex una parte illud veniale in ratione malitiae, minus est præ homicidio: importat enim minorem dissonantiam; ex altera parte non habet rationem offensæ veræ & propriæ, consequenter non habet quo superet malitiam homicidii. Quod autem sit offensæ impropriæ, id quidem fundat superioritatem aliquam in ratione ordinis, importat enim oppositionem ad divina, quam oppositionem, & ordinem, non dicit homicidium prædictum; tamen hic ordo præcise non fundat absolutam & simpliciter majoritatem; quia veniale ex objecto, nunquam est aptum, ut sit offensæ gravis, quam aptitudinem dicit homicidium. Hinc taxando gravitatem ex linea & prædicamento offensæ, ipsa aptitudo homicidii, ut sit offensæ Dei, attollit gravitatem ejusdem. Et sicut absolute substantia est dignior accidente, quamvis accidentis supernaturale supereratione ordinis substantiam; ita & in præsenti idem proportionatè dicendum. Hinc

RESPONDETUR 2. Esse illam culpam maiorem quoad aliquid, sed non maiorem simpliciter. maiorem quidem quia non committitur sine respectu ad Deum, Minorem autem, quia turpitudinem & malitiam tantam in se non habet, minor enim est malitia ob jocum, dissoniter menti loqui, quam ex malitia eripere vitam.

OBJICIT Aldrete 6. Ponamus in aliquo conditionatam volitionem graviter malam, licet elicitam sine advertentia ad offensam Dei, hanc v. g. Velle annihilare Angelum, illud peccatum esset offensæ Dei & dissolutivum amicitiae divinæ. Quod ipsum probatur. quia illud peccatum mereretur annihilationem; si enim homicidium mereretur peccatum mortis, etiam voluntas annihilandi merebitur annihilationem, si merebitur annihilationem mereretur dis-

solutionem amicitiae divinæ: si enim mortale non merens annihilationem, est dissolutivum amicitiae divinæ, multo magis peccatum meritorium annihilationis erit dissolutivum istius amicitiae.

RESPONDETUR 1. Etiam mortale meret annihilationem, alias si Angelus offerret se ad annihilationem pro abolendo originali unius infantis, annihilareturque, posset pro illo abunde satisfacere; siquidem illa annihilation est major præ originali. hæc Responsio.

NON SATIS FACIT. Quia quidquid sit de hoc; an mortale annihilationem mereatur, de quo innuetur, ubi de poena peccati. Ratio tamen adlata non convincit, nam æqualitas satisfactionis non est pensanda ex hoc, an possit aliquis poenam pro offensâ debitam diluere, sed an possit offensam diluere; honorem ablatum offenso restituendo, commensurandoque dignitatem personæ influentis in opera oblata dignitati offensi; quæ duo sunt distincta, appellatique hoc secundum solet, compensabilitas offensæ.

RESPONDETUR 2. Imaginabilem esse causum, quo voluntas annihilationis Angelus, non esset digna annihilatione, casu scilicet, quo esset ita præstans volens annihilare, ut respectu illius annihilationis, Angelus haberet se, atque formicæ v. g. respectu nostræ; videtur autem, quod si aliquis ex odio formicæ, sine advertentia ad offensam Dei velleret illam annihilare, videtur inquam, quod non esset dignus annihilatione; magis enim esset damnum & major poena, annihilation excellentioris. Casutamen quo daretur voluntas annihilationis paris vel majoris creaturæ præ ea, quæ velleret annihilare, & quidem sine advertentia ad offensam; illa volitio non esset dissolutiva amicitiae divinæ, licet concedatur quod mereretur annihilationem. Paritas allata, quidquid sit de Antecedente, non tenet: quia poena annihilationis sequi potest dissonantiam ad naturam intellectualem: Jam autem dissolutio amicitiae sequitur rationem offensæ, quæ non potest esse nisi volita, adeoque cum præcognitione.

ADDO. Si comparatur inter se annihilation & gratia abolitio, prior illa minor erit poena, quia minoris boni ex ordine suo privativa: Unde rationabiliter dicimus, velle potius annihilari, quam perdere gratiam divinam, quod rationabiliter dicere non possemus, si annihilation esset magis malum præ amissione gratiae. Unde amissio gratiae fieret tunc ex accidenti, scil. quia decesset subjectum illius, ut poteret annihilatum, qualis ablatio gratiae sequeretur etiam si Deus in recognitionem sui dominii aliquem annihilareret. Quando vero objicitur Scriptura, quod non meminerit hujus advertentia, dici potest, quod meminerit implicitè; sicut & advertentia quæ est dissonantia ad naturam intellectualem, implicitè meminit.

DIFFI-

DIFFICULTAS III.

*En sit possibilis suppositio, in qua absque ad-
vertentia ad Dei offendam commissum pecca-
tum, sit mortale?*

Affirmant aliqui Recentiores. Procedit autem Difficultas, de mortalitate Theologica diffolutiva amicitiae divinae. Formatur alius casus. Supponamus quod aliquis sit persuasus peccatum homicidii esse prohibitum a Deo, & non adulterii, sed quod hoc secundum, neque placeat, neque displaceat Deo, licet sit contra rectam rationem: sit idem persuasus, quod sit aequalis malitiae, peccare contra prohibitionem Dei, & peccare contra rectam rationem, committatque adulterium: in tali casu erit adulterium sine advertentia ad offendam divinam commissum, & tamen erit mortale.

DICENDUM est. *In tali casu peccatum illud non fore mortale mortalitate Theologica.*

DIXI. Mortalitate Theologica, quia habet mortalitatem philosophicam, stantem in gravitate dissonantiae ad naturam intellectualem, & stantem in sufficientia ad expellendam gratiae qualitatem, si quae ordinis naturalis datur.

PROBatur 1. Conclusio. Supponoque etiam per oppositos, rationem malitiae & rationem offendae esse formalites conditae: Nam & conceptibus distinguuntur, & non raro re. Hoc posito; sic arguitur. Ita constitutus, vel putat illud adulterium in ratione malitiae non nisi esse aequalis illi malitiae inclusa in ratione offendae, vel etiam esse aequalis in ratione offendae. Non primum, quia praecisa malitia peccati, non est sufficiens ad rationem mortalis, alias ubique reperiretur, illic jam esset mortale. Non etiam potest dici secundum: quia & fieret illud peccatum sine advertentia ad offendam Dei, ut supponitur, & non fieret sine advertentia: quia velle hoc facere quod est aequalis & commenaturum offendae divinae, est velle facere cum advertentia ad offendam divinam: quomodo enim peccans ad illam non advertit, si comparationem ad illam facit suae actionis, & quomodo illam non vult saltem interpretative, & indirecta, si posita advertentia ad aequalitatem illius malitiae cum offendae, adhuc illam malitiam vult.

PROBatur 2. Tum quia. Nullus est possibilis casus secundum communia principia, in quo sit voluntarium sine advertentia: sed si datur casus praedictus, esset voluntarium sine advertentia: quod ipsum probatur; esset enim ratio mortalis seu offendae sine advertentia ad offendam, ut conceditur. Tum quia. peccatum illud sine advertentia praedicta factum, vel erit mortale hoc sensu non nisi, quia auferet gratiam, vel hoc sensu, quia erit adhuc offendae Dei, aut aliquo alio sensu. Non primo sensu; quia in peccatum non potest auferri gratia, nisi propter

offensam: supponitur autem illud peccatum non fore offendae: non etiam secundo sensu; quia si illud peccatum esset sine advertentia ad offendam Dei, & tamen esset offendae, esset sine advertentia ad seipsum. Tum quia. Ex communione doctrina, ad mortale sufficit virtuale, & indirectum voluntarium: ex quo sic arguitur, committens tale mortale, & illud facheret sine advertentia ad offendam divinam, ut supponitur, & non facheret, quia qui accedit ad alienam quamvis non sub formalitate alienae, committit adulterium, modò noverit illam esse alienam, sufficitque ad hoc indirectum, & interpretatum voluntarium, quod quia in praesenti reperitur verè adhuc erit advertentia ad offendam. Et sic ille, qui peccatum veniale committit putans illud esse aequalis mortali, committit mortale, idque cum sufficienti advertentiæ; ita putans hoc philosophicum peccatum aequalis offendae divinæ, committet illud cum sufficienti advertentia ad offendam divinam.

PROBatur 3. Qui non discernit, an hoc sit mortale, an veniale; habet tamen voluntatem faciendi, quamvis esset mortale, committit mortale cum sufficienti advertentiæ ad mortalitatem. Ergo & qui non discernit, quod peccatum philosophicum sit offendae Dei, advertit tamen esse aequalis offendae divinæ, habet sufficientem advertentiam ad offendam divinam.

OBJICITUR 1. Peccatum commissum aequaliter peccato alicui mortali, non potest esse nisi mortale, ut etiam nos assumimus, sed adulterium in dicto casu esset aequaliter peccato homicidii: Ergo esset mortale.

RESPONDETUR ex dictis intercessorum illic indirectum & interpretatum voluntarium offendae divinæ, adeoque fore cum prælucentia advertentiæ, quod tamen negat arguens; probant autem argumenta nostra. Rursus, quia argumentum supponit possibilem casum prædictum, ante quam ipsum argumentum formetur, neganda est possibilitas casus prædicti propter implicantes allatas.

OBJICITUR 2. Non implicat esse volitionem sine cognitione: Ergo & mortale illud poterit esse sine advertentia.

RESPONDETUR. Saltem implicat, ut sit quid volitum peccaminosum volitione, & tamen non præcognitum: Deus enim supplens deficitum necessariæ cognitionis ad peccatum, hoc ipso esset causa specialis ad peccandum. Addo, quando dicitur quod possit esse volitio sine cognitione, hoc ita defenditur; quia scilicet determinat Deus, ad actum volitionis ponendum, non est autem imaginabile, quod Deus determinet ad habendum actum adulterii aequivalentem in ratione offendae peccato Theologico, vel si le creature determinet ad actum adulterii, ut determinet Deus ad aequivalentum offendae, cum ille non advertat ad offendam.

(C) 3 OBJI-

Tractatus I.

30

Objicitur 3. Qui vult summam argenti æquivalentem auro, non hoc ipso vult aurum; Ergo & qui vult auctum æquivalentem offensæ, non hoc ipso vult offensam.

RESPONDETUR. In auro duo reperiri. In primis valorem, & ita qui vult summam argenti æquivalentem valorem auri, hoc ipso vult valorem auri: Deinde in auro reperitur talis conditio metalli, & tunc qui vult valorem non nisi auri, non hoc ipso vult tale metallum: non enim illius intentio ultimò terminatur ad rationem metalli. Jam autem malitia illius peccati in differens, ut putetur, vel non putetur esse æqualis offensæ divinæ, ultimò terminat intentionem, saltem per interpretativum voluntarium, terminat inquam, intentionem ad offensam divinam, cui vult ponere æquale peccatum, si terminat intentionem ad offensam divinam, quomodo non habet advertentiam ad offensam Dei.

QUÆSTIO IV.

De Peccato ut sic in quantum est contra Legem.

Supponimus omnes, quod aliqua independenter ab eo, quod prohibeantur sint mala, prohibentur tamen, quale est homicidium; & alia sunt quæ de se non sunt mala, prohibentur tamen, & evadunt mala. *In presenti haec tantum difficultas examinabitur, An Lex seu prohibitio faciat, ut si contraveniatur ipsi, peccetur contra virtutem, quam intendit Lex, vel imperans.* v.g. prohibet Lex comedere carnes feria quartâ: idque intentione pietatis in patriam bellis afflictam, eritne violatio illius Legis peccatum contra pietatem. Affirmatid, vel potius supponit communior sententia, Negat Arriaga d. 41. n. 35. Expendenda sunt Argumenta utriusq; partis.

Argumenta negativa.

1. ARGUMENTUM Arriaga est. Malitia quæ reperitur in hausto vini ebrietatem causans non reperitur in hausto temperato: neq; enim ille ut ebrietas privat usu rationis. Hinc qui contra mandatum superioris temperatè biberet non committeret ebrietatem; Ergo non est eadem malitia in utroque casu.

RESPONDETUR. Virtutem abstinentiam continere in se plures actus; continet simplicem non usum v.g. vini, moderatum &c. Indubè enim virtus unaquæque potest specie etiam distinctos auctus elicere. Casu ergo quo lex imperet, ne sit usus etiam temperatus vini, non ideo prohibet quasi in usu temperato eluceat malitia ebrietatis, sed quia potest disponere ad ebrietatem, vel quia abstinere ab omni vino, dicit honestatem referibilem ad eandem temperantiam, aſſequiturq; tunc lex intentionem de prosequenda honestate, quæ est inclusa in eo,

quod est fugere dispositiones etiam ad ebrietatem, habetque tunc lex suum intentum.

2. ARGUMENTUM ejusdem. Ex opposita sententia sequi, quod comedere carnes die Veneris, non sit auctus intemperantia sed irreligionis: quia intentio Ecclesiæ fuit, colere hoc iunio passionem Christi.

RESPONDETUR. Actum illum comeditionis esse auctum intemperantia; habuit autem Ecclesia pro motivo colere passionem Christi, non utcunque sed per cultum, qui fit etiam per abstinentiam; hinc peccabitur tunc contra abstinentiam.

INSTAT 1. Communis doctrina non attendit ad hæc motiva sed ad auctum.

RESPONDETUR. Immediate quidem non attendere, ultimo tamen resolutorie attendit, considerando, cujusnam virtutis actu colivit v.g. Passionem Christi.

INSTAT 2. Pone prohibere Ecclesiam potum vini, ne quis se inebriet, si quis se inebriaret, sine ulla prohibitione longè aliter peccare, quam qui cum ea prohibitione faceret haustum calicis salubrem: Ergo lex etiam si attendat ad honestatem virtutis, non tamen constituit rem præceptam in ea virtute.

RESPONDETUR. Concedo quod si quis se inebriaret, sine ulla prohibitione Ecclesiae, minus peccaret quam se inebrians post prohibitionem Ecclesiæ, quia ipsa prohibitio Ecclesiæ adfert titulum obligativum, ne inebrieris. Concedo quod minus peccaret, qui contra prohibitionem faceret haustum salubrem, quia existentio Legis minus prohibetur haustum salubris, quam ebrietas, tamen etiam ita bibens secundum dicta, peccaret contra sobrietatem. Nego itaque Consequentiam.

INSTAT 3. idem. Si Lex aliqua prohibet sub mortali in religiosa domo, aspectum per fenestras ex motivo castitatis, &c. prospiciat aliquis, sciens se neminem visturum per fenestram, Nunquidne peccabit contra virtutem castitatis?

RESPONDETUR. Directum præceptum superioris de non aspiciendo per fenestram, attendit ad circumstantiam periculi oriundi ex aspectu variorum, non autem ad prohibitionem simpliciter aspectus ex fenestra etiam justificabilem aliquam rationabilem causam. Hinc jam aspiciens in circumstantia, in qua novit certò v.g. per revelationem, non esse illic quenquam, non facit contra illud præceptum, adeoq; non peccat contra castitatem: non enim præceptum ad eam servandam voluit prohibere etiam secundum aspectum. Si autem supponatur esse prohibitus aspectus ex quacunq; etiam rationabile causa, tunc præceptum illud vel non tenebit, ut potè irrationaliter datum; vel certè cum non intendat honestatem castitatis, sed quamcunque honestatem, aspicere non erit contra castitatem, sed contra virtutem

Disputatio I.

31

mortificationis. Qui tamen vellet tueri, quod etiam tunc peccaretur contra Castitatem, posset hanc inire viam, quod virtus castitatis perfecta intendat recedere quam securissime a periculo aspectus, quod periculum incurrit ex habitu alpiciendi.

INSTANT 4. Si Pontifex posset mihi imperare actus internos, & ex motivo honestatis, quae reperitur in actu fidei, mandaret mihi, ut hic & nunc exerceam actu fidei supernaturalis; omnem illum, quia volo dormire, non essem tamen continuo Hæreticus: Ergo Lex habens pro motivo honestatem reperibilem in aliqua virtute, dum præcipit aliquam materiam novam, non ponit eam in ea virtute.

RESPONDETUR. Duplices esse actus fidei, quosdam positivos, ut ita dicam, hoc est, credendi, alios negativos, hoc est, non discernendi: Sius negativis contraveniatur, amittetur fides, sed non iis prioribus. Porro intentum Legislatoris est frequentatio actuorum non qualiscunquam, sed quando nulla rationabilis causa subest quia ponantur: & quia subest tunc rationabilis causa, nullo modo tunc frangetur præceptum.

III. ARGUMENTUM est. In honestas quae reperitur ex natura rei in actibus vitiosis, nullo modo reperitur in actionibus, quae liberè prohibentur ab hominibus: extrinseca enim prohibitus non potest dare contrarietatem cum quaque virtute.

RESPONDETUR. Verum est id de materia, nullo modo revocabilibus.

Accedamus ad Argumenta Partis oppositæ.

RATIO 1. in oppositum est. Omnis Lex seu præceptum positivum idem facit in sua materia, quod facit præceptum naturale, sed naturale ponit materiam in ea virtute, quam intendit: Ergo etiam illum ponet, præceptum positivum.

RESPONDETUR. Etiam præceptum naturale, non ponit illum materiam in ea virtute, quam intendit sed supponit, quae suppositione non habetur, si quis de novo velit actu extrahere ad aliquam speciem virtutis. Deinde quia non ideo est talis speciei objectum, quia prohibetur, sed id in tali specie prohibetur, quia est in tali specie; hinc fit ut concordent inter se semper quoad speciem virtutis, imperium & materia præcepta. Jam autem cum non sit hujus rationis præceptum de quo hæc, poterit bene discordare, quoad speciem virtutis tale præceptum & materia.

2. RATIO est. Peccata debent esse in specie aliqua infima, quae contra tale præceptum committuntur: sed non erunt inobedientia specialis: quia hæc ratio est communis omnibus peccatis. Ergo erunt contra virtutem aliquam aliam, non poterit autem esse alia, quam intenta & Legislatore.

RESPONDETUR. Quod tale peccatum sit

in specie inobedientiae, dependenter tamen ab objectis materialibus conferentibus ad diversitatem: ad eum modum quo sub genere Luxuriae, fornicatio, sodomia &c. habent diversitatem, & tamen non licet inferre, ea peccata non esse intra specialem luxuriam. Consequenter non sufficeret dicere in Confessione, fui inobedientis, sed etiam esset necesse dicere in quam materiam: sicut non sufficit dicere, fui luxuriosus, sed est necesse addere in quam materiam.

3. RATIO. Si non extrahitur Lege quam materia ad eam virtutem, quam intendit Legislator, sed habebit solum specificationem petibilem ab inobedientia. Ergo quodlibet peccatum contra Legem naturæ, duplum habebit malitiam, & inobedientia, & propriam.

RESPONDETUR. Si Legislator habeat intentionem magis obligandi, duplex erit malitia, sed si solum habeat intentionem declarandæ obligationis naturalis; qualiter censendus est Deus se habuisse circa Decalogum, non erit tunc duplex peccatum. His pro utraque parte pensatis.

Adferuntur Afferenda.

ASSERIO 1. Quotiescumque Lex rationabiliter actu certum intendit ponere in aliquam specie virtutis, tories illum ponit in illa specie, adeoque mandat illum fieri, tanquam pertinentem suo modo ad illam speciem.

Assertum supponit alias esse actiones necessariò annexas objecto virtutis; ita ut si non ponantur, sed oppositæ illis ponantur, hoc ipsis violetur illa virtus independenter ab aliqua Legi. Et ita acceptio alieni notabilis, independenter à lege est contra justitiam; & aliae actiones spectant quidem per revocationem ad illam virtutem, possunt tamen alias exerceri sine violatione virtutis: & sic minimi cuiuspiam acceptio est ponibilis sine violatione justitiae, est tamen revocabilis ad eandem: quia parva accipiens, & nullo modo considerabili, quoquo modo se disponit ad accipendum etiam notabile. Denique aliquæ sunt actiones, quae nullo modo revocari possunt, ut scalpere caput, non pertinet ad justitiam, nec præceptum de scalpendo capite ad justitiam revocari potest. Ut ergo lex sit rationabilis, debet mandare non nisi duas illas priores actiones. Hoc supposito.

RATIO 1. Assertio est. Quia si lex rationabiliter intendens in aliquo actu certam speciem virtutis, non ponere illum in eadem specie, vel potius non mandaret illum fieri tanquam pertinentem suo modo ad illam speciem; tunc & intendere rationabiliter illam speciem ut supponitur, & non intendere: quia in illo actu nullo modo continetur species illius virtutis.

RATIO 2. à Pari. Siquis rationabiliter, & ex objecti exigentia, dicat hoc esse aurum, erit intentio auri: Ergo etiam si Lex rationabiliter intendat in suo actu hanc speciem virtutis, verè

(C) 4 actus

Tractatus I.

32

actus habebit illam speciem: hoc ipso enim non est rationabilis illa intentio.

RATIO 3. est. Intentio rationabilis illius speciei virtutis est actus illius speciei virtutis: sicut enim circa bona ut sic dantur varii actus, inter quos primarius est intentio, quæ specificatur à bono: & intentio hujus virtutis erit actus hujus virtutis, ab illaque specificabitur, sicut specificantur & alia actus. Ergo etiam & executio illius intentionis facta ex Lege, erit actus ejusdem virtutis: ab eadem enim bonitate intentio & executio specificari debent.

ASSERO 2. *Si Lex irrationabiliter intendat in aliquo actu certam speciem virtutis, non ponet illum in eadem specie.*

RATIO. Quia hoc ipso irrationabiliter hoc non faceret: potentiaque ponendi in illa specie actum ostenderet rationabiliter intentum fuisse.

ASSERO 3. *Non tantum major superior rationabiliter intendens ponere actum in aliqua specie, ponit eundem; sed etiam minor.*

RATIO. Quia non est major ratio de uno, quam de altero Superiori. Neque valet si dicas. Quod altior Superior virtutes omnes habeat sub sua potestate. Non inquam valet: quia altior habet omnes in sua potestate, quia omnes potest imperare; Ergo & inferior habet illas in potestate, quas potest imperare. Et sicut Legem non tantum Supremus Legislator format, qui est Deus, sed formant Leges etiam homines, cur ergo præter Supremum Superiorum non erit potestas statuendi legem? Velsi præceptum à lege distinguis, cur etiam præceptum rationabiliter positum non ponet actum in ea specie, quam rationabiliter intendit: & si vis obligandi cum jurisdictione Legislativæ ponit actum in specie intentâ, cur id non habebit vis minoris superioris præceptiva; immo & vis voti; modò votum sit rationabiliter procedens, ut dixi.

QUÆSTIO V.

De Malitiis in Peccato inclusis.

Quæritur in præsenti, quænam malitia in peccato includantur. Non procedit autem titulus, An in omni peccato malitia inobedientiæ committatur, non faciendo secundum Legem, quæ unumquodque peccatum prohibet; indubie enim continetur hæc malitia: continetur item malitia ingratitudinis, cum sit malum extrinsecum Dei benefactoris: continetur violatio amicitiæ; Deus enim est noster amicus; continetur irreligio; quia sicut colitur Deus bono opere, sic, ut ita dicam, discolitur peccato. Continetur malitia superbiæ; magna enim est præsumptio adoriri offensâ talem Majestatem, suntque hæc circumstantiæ imbibitæ, tanquam circumstantiæ transcendentalis, ut videre est apud Suarez. *Difficultas tantum in hoc est, Cur*

non contrahantur speciales malitia prædictæ in quo- cunque peccato. Communis Ratio hæc solerari; hisque terminis concipi. Ideo non contrahuntur prædictæ speciales malitia in omni peccato: quia virtutes, quibus hæc virtus opponuntur interius consummantur. Laborant Auctores in explicando robore hujus rationis.

EXPLICAT 1. Vasquez I. 2dæ. Disp. 102. n. 17. Dicitque quod sicut in aliquibus virtutibus necessaria est voluntas expressa circa materiam apprehensam sub tali modo, ita & in virtutem obedientiæ, necesse est non tantum velle facere quod præcipitur propter honestatem, quæ est in objecto præcepto; sed etiam velle facere objectum, quia præcipitur: ita etiam Victoria huic virtuti opposito, aliisque similibus non solum necesse est velle objectum secundum se; sed velle objectum sic modificatum: Ita ut ad inobedientiam non solum requiratur velle committere objectum præceptum, sed velle omittere quia præceptum est. *Hec Explicatio*

NON SATISFACIT. Quia non dicit quidquam ad intentum. Transeat quod ad rationem formalem honestatis requiratur intendere illam sub expressa illius ratione formalis: Transeat esse necessarium in aliquibus virtutibus voluntarium expressum ad talem etiam modum: quid ex ipsis omnibus sequitur ad decidendum quod sint virtutes, quæ interius consummantur: quid item hoc interius consummari: Cur aliquæ virtutes quæ non attendunt nisi præcise ad objectum, non dicentur interius consummari?

EXPLICAT 2. Suarez Tomo 4. in 3. Partem. Disp. 15. n. 16. Ubi docet ex Cajetano aliquæ se peccata quæ consummantur in corde, uthares, & alias virtutes, quæ etiam consummantur in corde, ut charitas, alias item virtutes, quæ p. e. ordinantur ad actum externum, ut justitia, requiruntque medium in actionibus. Illæ autem, quæ non per se primò ordinantur ad actiones externas, tale medium non requirunt. Quapropter, etiam si hoc medium non servetur, non ex eo præcisè sit peccatum contra tales actiones, sed quando datur expressum voluntarium, & tales sunt obedientia, gratitudo, misericordia, humilitas, &c. *Hec explicatio*

NON SATISFACIT 1. Concedo aliquæ se virtutes, adeoque virtus opposita quæ per se primò sunt ad aliquid externum, sed inde quomodo sequitur, quod malitia talium contrahatur etiam si indirectè tantum sit voluntaria.

NON SATISFACIT 2. Quia non assignat signum universale, undenam dignosci debeat, quod aliqua virtus interius consummetur aliqua non: præcipue cum non omnes actus virtutis sint actiones morales, liberæ, adeoque interiores, si primitivam habeant honestatem.

NON SATISFACIT 3. Quia ut urget Ovidio. Cur obedientia dicitur interius consummari?

Disputatio I.

33

mat? Nam si imperat actus externos, exterius consummuntur, si imperat internos, adhuc illi respectu imperantium sunt externi; & quocunque modo obedientiam explices, videbis quod illa imperat actus aliarum virtutum. Cur ergo dicetur interius consummari? sed pone etiam illam interius consummari, cur non contra illam per voluntarium indirectum peccari poterit: quia etiam contra fidem, quae consummatur interius, potest peccari indirecto voluntario v. g. omitendo professionem externam.

EXPLICAT 3. Oviedo. Non omnia peccata habent rationem malitiae v. g. inobedientiae, quia materie praceptorum injuncta, non sunt injuncta intuitu obedientiae, nec omnia habent speciale malitiam in gratitudinis: quia gratitudo obligat sub pracepto ad non habendam villem & stimulacionem beneficiorum, & gratam illorum acceptioem; quod praceptum non violatur quounque peccato, potestque peccator magni habere beneficia Dei, & tamen peccare: non omne etiam peccatum est contra amicitiam Dei; quia praceptum amicitiae est de non odendo Deo, non omni autem peccato odimus specialiter Deum: nec omne peccatum est superbia, quia superbia est appetitus inordinatus propriae excellentiae, non omne autem peccatum hochabet. Subditque ex his recte explicari, quo modo obedientia, gratitudo, charitas erga Deum interius consummuntur, quod intelligendum est quoad obligationem: quia obligatio que ex illis per se nascitur, tantum est ad actus internos. *Hec explicatio*

NON SATIS FACIT. Tum quia. Quamvis ostendat cur non contrahatur a quoque peccato malitia specialis dictorum peccatorum nisi intercedat directum voluntarium; non explicat tamen, cur nihilominus in aliis materiis indirectum etiam voluntarium constitutat peccatum in illa specie, & ita adulter est, qui novit esse alienum, & utitur illa, nolens illam esse alienam. Tum quia, quætere adhuc restat cur contravirtutes, quæ quoad actus principales interius consummuntur, peccari non possit, nisi violentur intuitu pracepti, quo imponuntur, violentia autem possunt aliae, quæ interius consummuntur? Tum quia, non tradit regulam universalem quæ taxet quandonam ad contrahendam speciale malitiam sufficiat etiam indirectum voluntarium, & quando non sufficiat, in quo ramen veratur cardo difficultatis. *Vi hoc explicatur.*

PRÆMITTO 1. *Essere aliquas malitias, quæ etiam indirecto voluntario posito quoad suas speciales malitias contrahuntur, & ita sive intuitu injuriandi quæ tali, sive non accipias alienum, verè furtum committis.* Siautem violens praceptum intuitu delectabilis, & non quæ praceptum, indirectum illud voluntarium circa pracepti violationem, non faciet malitiam speciale inobedientiae.

PRÆMITTO 2. *Tam in peccatis quorum malitia specialis contrahitur voluntario directo, quam in peccatis quorum malitia specialis contrahitur etiam voluntario indirecto, necessario supponitur preceptio.* Et ita si non noscis esse alienum, non committis peccatum furti, & si nescias prohibutum aliquid, non peccabis inobedientia. Firmantur hæc in illo principio. *Nihil volitum nisi cognitum.*

PRÆMITTO 3. *Duplicia esse virtus, consequenter & duplices virtutes, quædam quidem virtus talia, quæ sive sub formalis, sive sub materiali, ut ita dicam, ratione, & attingentia ponantur, idem sequitur, quod primariò intendit vetare lex. Et alia sunt virtus, quæ nisi sub formalis ratione hæc fiant, non ponetur hoc, quod primariò intendit vetare lex, & ita v. g. sive intendas ex ratione formalis, quia est alienum, sive non intendas ex formalis hac ratione, sed illam non nisi materialiter attingas, alliciarisque rei pulchritudine, vel delectabilitate, si modò noscas illam rem alienam esse, sequitur idem malum, nempe diminutio bonorum proximi irritationibilis, aut usus bonorum alterius invito alio, vel saltem invitâ communitate vel naturâ. E contra autem si advertas esse praceptum ut jejunis, tu autem non ex præcisâ formalis ratione, quia præceptum est, violens jejunum, non sequitur id malum, quod vetat lex: nempe contemptus potestatis & Jurisdictionis, quod malum sequetur, si violaretur præceptum ex præcisâ formalis ratione non subdendi se potestati altiori; nec hoc malum sequitur inobedientia ex indirecto voluntario.*

PRÆMITTO 4. *Etiam in iis peccatis quorum malitia completa habetur si indirecto voluntario illa operetur quispiam, adhuc verum est dicere, quod si eadem ex directo voluntario fiant, habebitur magis expressa ratio, & magis formalis, ut ita dicam, illius malitia.* Nam indubie, si quis acciperet alienum ex eo præcise, quia alienum est, haberet expriorem & formaliorum rationem injuriandi, quamvis ad hoc non attendatur in praesenti, sed attenditur ad malum, quod lex vetare vult in illa actione prohibita, nempe malum minorationis in bonis alius, idque malitiosè, quod malum sequitur ut dixi, sive id facias ex directo, sive indirecto voluntario, modo tamen voluntarii.

PRÆMITTO 5. *Quod virtutes illæ que opponuntur virtutis in quibus malum idem sequitur, sive indirecto voluntario fiant planè, atque si fuerint ex directo voluntario, debeat dici interius consummari, hoc est, ratione præcise intentionis, quæ talis, seu tendentia interioris in objectum quæ tale; intentione enim, & tendentia interna unicè requisita potest appellari interius consummatio;* Aliæ autem virtutes non interius consummuntur, non eo sensu, quod interius non elicantur, sed quia ad rationem illarum formalem habendam,

Tractatus I.

34

bendam, non est necesse objectum formale illarum virtutum quā non nisi tale, præ oculis internis, menteque haberi. His præmissis

RATIO est. Cur illorum vitiorum speciales malitia non contrahantur in omni peccato; quia illæ non repræsentantur. Nullam autem formalitatem potest appetere vel fugere voluntas, nisi ab intellectu propositam, ut dixi Præmisso 2. Quando autem illæ malitia repræsentantur, eorum tunc peccatorum malitia voluntario etiam indirecto contrahitur, quando malum quod intendit vetare lex idem consequitur sive præcedat directum sive indirectum voluntarium, ut dictum Præmisso 3. Et quia non idem malum v. g. sequitur, quando contemnitur potestas quā talis, ut sit in formalis inobedientia, ac quando facio contra prohibitionem, attendens præcisè v. g. ad delectabile, sit ut in omni peccato, non sit necesse contrahi malitiam v. g. inobedientia, quantumvis in modo tendendi directe vel indirecte, consequenteque illam voluntario, sit aliqua diversitas, ut dixi Præmiss. 4. Vocantur tamen hæ transcendentales malitia, eò quod materialiter loquendo semper in omni peccato reperiantur: quod enim peccatum est quod non sit contra Divinam prohibitionem? Hisque talibus vitiis quorum malitia non contrahitur nisi ex formalis tendentia opponuntur virtutes, que interius consummantur ratione scilicet in interioris intentionis specialiter requisiæ, ut dixi Præmiss. 5. Quæ autem dicta sunt de inobedientia, applica aliis malitiis transcendentibus suprà enumeratis.

INFERES inde. In omni peccato contrahit malitiam contra virtutem tuendi & augendi bona spiritualia, sive illa virtus sit Amor sui, sive alia. Quia quamvis non ponas auctum intentionis, quo velis ex hac intentione, quæ est diminuere se in bonis spiritualibus, illam actionem, sequitur tamen malum diminutionis. Deinde si est contra sui charitatem, velle auferre sibi vitam, cur non erit malum auferre sibi vitam gra-

tiæ? Quod enim dicit Vasq. in hominè reperit dominium bonorum spiritualium, & non vita, etiam si verum esset, non haberet intentum Vasquez: quia habetur in homine, dominium v. g. pecunia, & tamen illam prodigere est peccatum.

INFERES etiam. Sufficere ad scandalum indirectum voluntarium, quia sive directe, sive indirecte id velis, sequitur malum, quod maximè vetatur, ruinæ alterius, & hanc illationem tenet Suar. Valent. Lugo & alii, contra Valq. Sanch. Beganum.

DICES I. Ex hac Doctrina sequitur quod qui consulit homicidium peccet gravius, quam qui occidit: Nam qui consulit, & peccat malitia specialis scandali, & malitia in justitia, cum occidens non nisi prior malitia peccet.

RESPONDE Oviedo. Concedendo se quelam. Sed dici posset, quod malitia consulentis extensivè sit major propter plures specialis malitias in suo peccato reperibiles, sed non intensivè major. Nam ut plurimum externa occisio majorem malitiam occidentis, quam consulentis indicat; potest enim audere consulere, & non audere occidere ex ipso horrore, &c. Ceterum & ipsa externa occisio extitudo, derivata in se malitia ab interno actu, exag- gerat peccatum, quā malitia proximè caret consulens.

INSTABIS. Qui exemplo suo movet alium ad opus virtutis, non exercet actum correctio- nis fraternalis. Ergo & qui movet ad peccatum exemplo, non peccat peccato scandali.

RESPONDE TUR. Negari posse Ante- dens, casu quo solum exemplum sit sufficiens, Disparitas etiam est, quia potest actio bona ponere correctione, ut si ponatur ante meliorem ipso agente; non ergo erit ipsum opus virtutis correctio fraternalis: non potest autem ponere cul- pabilis ansa ruinæ alterius sine scandalo actio, hinc movens ad peccatum exemplo, pec- cabit peccato scandali.

TRACTA.